

1 § Aktuell debatt: Den organiserade brottsligheten

*Aktuell debatt:
Den organiserade
brottsligheten*

Anf. 1 MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Vi socialdemokrater har begärt denna debatt eftersom vi menar att det nu behövs en nationell kraftsamling mot våld, mot illegala vapen och mot den organiserade brottsligheten.

Debatten har som alla vet föranletts av de senaste händelserna i Malmö. Men jag vill på en gång säga att vi inte betraktar detta som en Malmöfråga. För inte så länge sedan hade vi skjutningar i Göteborg. Just nu pågår en stor rättegång i Stockholms tingsrätt mot det så kallade Södertäljenätverket. Detta är ingen Malmöfråga.

Den organiserade brottsligheten finns numera dess värre fast etablerad över nästan hela Sverige. Det är ingen lokal fråga, och det är ingen regional fråga, utan det är en nationell fråga. För det krävs ett nationellt ansvarstagande om vi någonsin ska kunna klara av att vända denna utveckling. Men det krävs också att alla medborgare agerar. Det har man gjort i Malmö.

Efter mordet på en 15-årig pojke på nyårsafton arrangerades en mycket stor manifestation – den största någonsin, tror man, åtminstone på mycket länge – i Malmö. Det var över 6 000 människor på Stortorget. I samband med det gjorde man också en namninsamling. Jag och utskottets vice ordförande Johan Linander kommer efter denna debatt att ta emot denna namninsamling. Över 7 000 namn har samlats in i Malmö mot våld och organiserad kriminalitet.

Beskedet, justitieministern, från Malmöborna är mycket tydligt. De kräver konkreta åtgärder mot den organiserade brottsligheten och mot illegala vapen. Dessa krav ställs med rätta, dels på oss i riksdagen men också på er i regeringen. Jag hoppas att dagens debatt ska bli både konkret och konstruktiv och att den ska kunna leda fram till att vi får se mer av politisk handlingskraft i dessa frågor. Det behövs verkligen nu.

Anf. 2 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Jag tackar Morgan Johansson och Socialdemokraterna som har begärt denna debatt. Det är självklart att en sådan här central fråga måste diskuteras i Sveriges riksdag.

Jag delar uppfattningen att detta är en nationell fråga. Redan 2007 tog vi från alliansregeringen initiativ till en nationell mobilisering mot grov organiserad brottslighet. Det uppenbara behov som vi såg var att säker-

ställa förmågan att bekämpa denna brottslighet i hela landet. Vi hade då under en följd av år kunnat se en utveckling med kriminella grupperingar som etablerade sig över landet. I storstäderna hade man sedan ett antal år byggt upp förmågan att göra insatser, men förmågan behövde utvecklas, och den behövde framför allt finnas på fler håll.

Då, i november 2007, hade vi precis skakats av att en åklagare i Trollhättan fått sitt hem skadat av en bomb. Det var ren tur att ingen människa skadades fysiskt. Alla vi som har följt med i denna diskussion vet att detta bara var *en* händelse och att det är en lång historia före det med rader av incidenter. Problem har vi alltså haft länge.

Sedan denna mobilisering har mycket hänt. Jag menar att vi i dag är betydligt kunnigare, mer kraftfulla och samlade när det gäller att möta denna typ av mycket allvarlig kriminalitet än vad vi var sju, åtta eller tio år sedan.

Hur ser det ut i dag? Låt mig utgå från Rikskriminalpolisens senaste lägesbild som kom i november förra året. Den grova organiserade brottsligheten i Sverige är inte en enhetlig struktur. I Sverige finns aktörer som är aktiva på flera kriminella marknader, som driver företag och som på otillåtna sätt påverkar exempelvis rättsprocesser.

Under de senaste åren har det varit flera uppgörelser i form av skjutningar och sprängningar med dödlig utgång bland kriminella. Allt oftare sker de i offentlig miljö med stor risk för allmänheten. Personer inom den organiserade brottsligheten söker konstant nya möjligheter för att öka sina illegala vinster.

Kriminella nätverk är olika och baseras på geografi, etnicitet, medlemskap och/eller byggs upp utifrån behov av specialkunskaper och förtroende eller rädsla mellan individer. Det är en ganska brokig samling vi har att göra med.

Verksamheten är multikriminell. Det handlar om narkotikaförsäljning, bedrägerier, rån, utpressning, seriebrott, försäljning av smuggelvaror med mera. I många fall har brottsligheten koppling till internationella kriminella nätverk.

Mobiliseringen mot den grova organiserade brottsligheten innebär i dag att vi har en tydlig förstärkning av såväl de allmänna som de specialiserade resurserna inom rättsväsendet, men – och det är viktigt – många andra myndigheter som Skatteverket, kronofogden, Försäkringskassan, Tullverket och kommunerna är med i arbetet på nationell nivå. I de regionala underrättelsecentrumen och i olika lokala grupper finns insatser också för att förebygga rekrytering och störa olika verksamheter där bland annat svarta pengar tvättas vita.

Tiden medger inte att jag redovisar det arbete och de goda resultat som GOB-insatserna har gett de senaste tre åren. Däremot är det uppenbart att det finns mer att göra. Det är också Brås poäng i den utvärdering som görs. Det har blivit mycket bättre. Vi har kommit en bra bit på väg, men det finns en rad utmaningar framöver.

Just nu – det är naturligtvis bakgrunden till dagens debatt – pågår en nationell kraftsamling mot grova brott i Malmö. Bakgrunden är bland annat åtta dödsskjutningar på mycket kort tid med all den oro och alla de problem som det medför.

Inte ens en storstadsmyndighet som den i Skåne har de personella resurser som krävs efter åtta allvarliga dödsskjutningar. Därför har särskild

personal från Rikspolisstyrelsen, Rikskriminalpolisen och poliser från ett tiotal andra myndigheter satts in i arbetet för att utreda brotten men också för att skapa förutsättningar för ett långsiktigt arbete mot allvarlig kriminalitet i Malmö och Skåne. Omkring 250 poliser arbetar nu i en särskilt inrättad organisation med just detta.

Debatten med anledning av det som har hänt i Malmö har varit omfattande. Självklart är detta något som oroar och engagerar. Men en sak har jag noterat, nämligen att debatten inte präglas av påståenden om att vi har för få poliser eller att polisen inte har tillräckliga resurser. Ingen har heller nu ifrågasatt att regeringen har sett till att straffen för grova våldsbrott har skärpts.

En fråga som självklart är aktuell i sammanhanget gäller vapen användningen och vår vapenlagstiftning. Den illegala vapen användningen är ett stort problem. Vi har en relativt restriktiv lagstiftning. Men regeringen kommer inom kort med förslag som bland annat innebär att betydligt fler vapenbrott direkt ska rubriceras som grova och leda till fängelse. Sedan den 1 juli har vi nya regler för att motverka illegal tillverkning och handel med vapen. Tullen och Rikskriminalpolisen har ett uppdrag att arbeta för att kartlägga införseln av vapen. Vi har också aviserat en översyn av påföljderna. Kort sagt finns det mycket att göra också på detta område.

Det är min bestämda uppfattning att den grova organiserade brottsligheten ska bekämpas uthålligt och med kraft. Jag ser fram emot denna debatt och hoppas på många goda bidrag till hur vi ska gå vidare i detta arbete.

(Applåder)

I detta anförande instämde Jan R Andersson, Olof Lavesson och Patrick Reslow (alla M).

Anf. 3 MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tackar justitieministern för hennes redogörelse för vad ni gjort. Jag tror att vi kan vara överens om att det är en del som har gjorts men att det inte på långa vägar räcker.

När man slår upp tidningar nu för tiden känns det ibland som att kliva in i en amerikansk gangsterfilm. Var och varannan vecka läser vi om skjutningar på öppen gata, rena avrättningar. Vi kan läsa om restaurangägare som råkar ut för beskyddarverksamhet. Vi kan läsa om människor som har råkat anlita byggbolag för att bygga om huset vilka i sin tur är kopplade till olika kriminella nätverk, och när man inte är nöjd med hur bygget gjorts och därmed inte vill betala råkar man i klorna på Hells Angels, Bandidos eller något annat av de gängen. De finns där, överallt. Vi läser om hur de hotar målsägande, vittnen, åklagare och poliser på ett sätt som vi inte har sett tidigare, hur utpressningsbrotten ökar och hur övergreppen i rättssak ökar.

Jag sade tidigare att skjutningarna i Malmö inte är en Malmöfråga utan en del av ett nationellt mönster och att det just därför behövs nationella insatser. Det är regeringen som måste leda det arbetet, både när det gäller att förebygga brotten och när det gäller att bekämpa brotten.

Vi socialdemokrater vill därför i dag presentera ett program i sju punkter för vad vi tycker att regeringen ska göra ytterligare. Det är inget

Prot. 2011/12:72
17 februari

*Aktuell debatt:
Den organiserade
brottsligheten*

heltäckande program men exempel på åtgärder som vi menar att regeringen ska återkomma till riksdagen med omedelbart.

För det första vill vi att regeringen stärker den nationella styrningen av polisens arbete mot organiserad kriminalitet. Brottsförebyggande rådet har påpekat att det brister i den styrningen. Vi vill också att ni anslår mer medel till Rikskriminalpolisens centrala arbete. Där har vi ett förslag i vår budgetmotion som ni omedelbart kan ta till er.

För det andra vill vi att ni inrättar en nationell samordnare för det brottsförebyggande arbetet på kommunal nivå. Det sker mycket bra ute i kommunerna, men ni har ju lagt ned större delen av det nationella stödet till allt brottsförebyggande arbete på kommunal nivå, till exempel Mobilisering mot narkotika och Alkoholkommittén som fanns tidigare. Går vi ytterligare en bit tillbaka hade vi under den socialdemokratiska tiden mycket bättre nationellt stöd och utvärdering av olika brottsförebyggande åtgärder på kommunal nivå.

För det tredje vill vi att ni lägger fram förslag om höjda straff för grovt vapenbrott. Vi vill att ni gör det möjligt att telefonavlyssna dem som misstänks för grovt vapenbrott. När det gäller vapenfrågan är problemet inte längre att hålla koll på de legala vapnen. Hittills har insatserna handlat väldigt mycket om att kontrollera jägarnas eller skyttarnas vapen, men det är inte det som är problemet. Det handlar inte om licensfrågor. De organiserade kriminella gängen söker inte gärna licens för sina vapen. Det handlar om att inrikta åtgärderna mot de illegala vapnen och mot de organiserade kriminellas användning av illegala vapen.

För det fjärde vill vi att ni ger tullen ett tydligt uppdrag att prioritera också vapensmuggling, precis som alkohol, narkotika och tobak. Ni har inte ens skrivit in i regleringsbrevet att tullen ska prioritera vapensmuggling. Vi vill att ni utreder och ger tullen möjlighet att kontrollera ID-handlingar för personer som tas ut vid tullkontroll. De flesta människor tror nog att det redan är så, men tullen har alltså inte ens rätt att kontrollera ID-handlingar hos dem som fastnar i tullfiltret.

För det femte vill vi att ni utreder en utslussningspeng i kriminalvården. I ett läge när gängkriminaliteten blir ett allt större problem är det än viktigare att man när man släpps ut från sitt fängelsestraff fångas upp av samhället – med en bostadsinsats, med en insats med utbildning eller arbete – så att man inte bara ställs utanför grindarna med en plastpåse. Här måste staten ta ett mycket större ansvar.

För det sjätte vill vi att ni utreder möjligheten att öka kvaliteten i LVU-omhändertagandena, det vill säga de insatser vi har för att till exempel ta en del av dessa tonårskillar som är på väg ut i allvarlig kriminalitet och som ibland leder de här gängen. Under vår tid i regeringsställning hade vi det vi kallade MVG-projektet där vi gick in med statliga pengar och hjälpte kommunerna med LVU-omhändertagandena. På det sättet fick kommunerna också bättre resurser att sätta in sociala insatser. Detta projekt fick väldigt bra utvärdering av Socialstyrelsen då, men ni lade ned det nästan så fort ni hade tillträtt.

För det sjunde vill vi att ni klargör vad som gäller för polisens infiltrationsverksamhet. Det kan vara ett effektivt medel för att komma in i de kriminella gängen och avslöja dem. Problemet är att det inte längre finns några tydliga och klara regler för vad polisen får och inte får göra i denna

verksamhet. Det är i dag ett mycket stort problem. Här finns en utredning på ditt bord, justitieministern, som du dess värre inte har gått vidare med.

Här har vi alltså en rad konkreta åtgärder – sju punkter. Jag tycker att justitieministern ska börja arbeta med dem omedelbart. Vi har naturligtvis många fler idéer; det här var bara ett axplock. Vi kommer från vår sida att vara konstruktiva för att hitta ännu mer av konkreta insatser för att bekämpa den organiserade kriminaliteten. Vi kommer att göra vårt från oppositionens sida, men då måste också regeringen ta sitt ledningsansvar och vara mycket mer aktiv än vad man hittills har varit.

(Applåder)

I detta anförande instämde Mattias Jonsson (S).

Anf. 4 MARIA FERM (MP):

Fru talman! Anledningen till att vi i dag debatterar den grova organiserade brottsligheten är bland annat den allvarliga situationen i Malmö. Många skjutningar som verkar vara kriminella uppgörelser har skett på kort tid. Detta har väckt många känslor och satt i gång en debatt om såväl vapenlagstiftning och tillgången på illegala vapen som problemen med att få vittnen att ställa upp och vittna och problemen med den svarta ekonomin i Malmö.

Miljöpartiet vill att vi både agerar här och nu för att polisen på ett bättre sätt ska kunna arbeta mot den grova organiserade brottsligheten och samtidigt vidtar åtgärder som slår undan grogrunden för kriminalitet genom att minska fattigdomen, arbetslösheten och den sociala utsattheten i samhället. Båda dessa perspektiv behövs för att ta ansvar för den uppkomna situationen. Att ensidigt fokusera på det ena är inte tillräckligt.

Diskussionen har stundtals varit alldeles för uppskruvad. Malmö har demoniserats, och på flera olika håll har fokus verkat ligga på att skylla ifrån sig. Detta är verkligen inte läge att diskutera vem som bär skuld för vad som har hänt. Det är nu som det krävs att alla parter tar sitt ansvar för att göra situationen bättre.

Grogrunden för kriminalitet ligger i olösta underliggande samhällsproblem som ojämlikhet, segregering, fattigdom, arbetslöshet, psykisk ohälsa, missbruk och barnfattigdom. Dessa faktorer är ett hot mot människors trygghet och på sikt även mot demokratin.

Grunden i en grön kriminalpolitik handlar därför om att en solidarisk hållbar politik skapar ett tryggt och humant samhälle. Vi vill se förebyggande och reparativa åtgärder snarare än repressiva.

Under den här debatten kommer jag att presentera gröna förslag för att komma till rätta med de problem vi ser med våld och vapen, både åtgärder för att stävja utvecklingen här och nu och åtgärder för att långsiktigt skapa ett samhälle där grogrunden för kriminalitet minskar och framtidstron och livsmöjligheterna ökar.

Vi gröna vill rusta upp miljonprogrammet för att skapa trygga boendemiljöer. Vi vill se en nationell handlingsplan för att minska barnfattigdomen eftersom det behövs ett sammanhållet politiskt arbete kring frågan. Vi vill satsa på utbildning så att en fjärdedel av dagens unga inte ska gå ut gymnasiet utan gymnasieexamen utan kan få fler chanser att skaffa sig den avgörande kompetensen för arbetsmarknaden. Vi vill bryta den negativa trenden med fler unga arbetslösa och se till att ge unga jobb och

Prot. 2011/12:72

17 februari

Aktuell debatt:

*Den organiserade
brottsligheten*

framtidstro genom till exempel traineeprogram i välfärden och sänkta arbetsgivaravgifter.

Det som behövs så snart som möjligt är en ny vapenamnesti. Miljöpartiet har krävt en ny vapenamnesti länge nu och anser att den bör genomföras så snart som möjligt. Det finns alltför många illegala vapen i omlopp, och tillgången på vapen är något som utan tvekan bidrar till fler och mer allvarliga brott.

Den förra vapenamnestin var lyckad och gjorde att många tusen vapen lämnades in, även från kriminella. Det är hög tid att genomföra en ny amnesti, och jag har hittills inte hört någon bra förklaring från justitieministern till varför denna åtgärd behöver dröja. Jag vill därför uppmana regeringen att sätta den reformen snarast och inte dra ut på det till våren 2013.

Miljöpartiet kan också i samband med en vapenamnesti tänka sig att se över och skärpa straffen för vapenbrott, inte minst då personer koppelade till gäng fått lägre straff för vapeninnehav eftersom deras gängtillhörighet setts som en förmildrande omständighet.

Det har dock varit ett alldeles för ensidigt fokus på just skärpt vapenlagstiftning. Det är naivt att tro att en skärpt vapenlagstiftning skulle lösa alla problem. Hårdare straff är inte vägen framåt. Det bekräftas av all kriminalforskning. Hårdare straff avskräcker inte människor från att begå brott. Högre straff generellt leder alltså inte till lägre brottslighet. Jerzy Sarnecki, professor i kriminologi vid Stockholms universitet, påpekar i en aktuell intervju för Second Opinion att lagändringar vanligtvis har en marginell betydelse.

Det finns ett visst samhällsklimat och en viss politik som skapar optimism, självförtroende och framtidstro hos människor och ett annat som skapar oro, otrygghet och fördomar. När barnfattigdomen och trångboddheten är utbredd, när människor växer upp med missbrukande föräldrar och när ungdomar inte klarar gymnasiet eller, om de klarar gymnasiet, inte får ett jobb – då är den kriminella vägen inte lika avlägsen. Vi vill vända utvecklingen och bygga ett mer inkluderande samhälle.
(Applåder)

Anf. 5 JOHAN PEHRSON (FP):

Fru talman! Folkpartiet menar att det är lika viktigt att vi är energiska i arbetet för att minska utanförskap och segregation som vi är tydliga när det gäller vår övertygelse om att de människor som i dag ägnar sig åt grov kriminalitet – som dödar och förstör livet för andra människor – kommer att mötas av en rättsstat som ser till att de skyldiga faktiskt kommer att låsas in.

Det finns mindre geografiska områden eller grupperingar av personer i Sverige där svensk lag inte gäller fullt ut. Där den svenska rättsordningen har gått ut har en annan gått in, nämligen våldets rättsordning. Överst i denna våldets rättsordning finns en grov organiserad brottslighet som sätter upp sina egna regler. Här är man såväl åklagare och försvarare som domstol, helt på egen hand. Man tvekar inte att döda om man känner för det.

Verksamheten går ut på att sälja sprit, cigaretter, narkotika och kvinnor, att utpressa, sälja vapen och ägna sig åt den kriminalitet som för stunden ger de största vinsterna. Folkpartiet kan denna dag tyvärr konsta-

tera att den här utvecklingstrenden har varit långvarig, liksom den många-åriga svenska flatheten mot grova brott och dess drivande aktörer.

Folkpartiet och regeringen identifierade detta tidigt, när vi tillträdde 2006. Vi identifierade det faktiskt långt före det och har bedrivit opinion för att driva på utvecklingen och komma vissa steg på vägen. Direkt vid tillträdet satte vi i gång med en ökning av de polisiära resurserna. Vi kraftsamlade polisen i insatsen mot grov organiserad brottslighet. Vi fortsatte att utveckla de straffprocessuella tvångsmedel som är nödvändiga för att bekämpa mycket grova brott och för att kunna slå enklare och bättre mot deras pengar.

Vi satte också i gång med nya åtgärder för att kunna gripa in tidigare och tydligare mot unga kriminella. Vi har dessutom skärpt upp straffvärdena för grova brott och organiserade brott. Frågan är dock om det är tillräckligt. När det gäller barn som har varit inlåsta på grund av mord, rån och andra grova brott har vi skärpt upp utslussningen för just den slutna ungdomsvården. Vi har skärpt straffen för övergrepp i rättssak.

Man kan konstatera, fru talman, att mycket är gjort, men mer finns att göra. Läget är allvarligt. Människors liv förstörs, och drömmar krossas – i Malmö och på annat håll. Detta är nämligen en nationell fråga. Vi vet också att det är de människor som redan är mest utsatta som alltid drabbas värst. Förutom en våldsspiral ser vi även att allt yngre människor dras in i den grova brottsligheten. I alla fall känner jag som liberal en depression när man ser elvaåringar springa runt med kniv och råna folk på gatorna. Detta är en signal om en i vissa delar social kollaps.

Det är inte för inte vi just nu ser den största svenska polisinsatsen någonsin i Malmö. Resurser pumpas in, och mer finns redo. Det finns faktiskt inte några ekonomiska begränsningar. Jag tycker att justitieministern har helt rätt när hon understryker att det inte är detta som åberopas. Det är andra saker man tycker saknas.

Även om Malmö just nu är i fokus är dock utmaningen nationell. Vad är det då som behöver göras? Jag vill understryka att det är individer som bär ansvaret. Det är personer högt upp i näringskedjan av den grova organiserade brottsligheten som bär ansvaret, inte någon annan. De vet vad de gör, och de väljer att göra detta. De väljer att strunta i den svenska lagstiftningen och att inte bry sig om andra människor.

Stat och kommun måste dock också kunna göra mer. Näringslivet kan göra mer, och ideella föreningar kan göra mer. Jag ska nu fokusera något på vad jag och Folkpartiet tror kan vara viktigt att vi håller på med här i riksdagen. Det är ändå så att vi måste lämna käbblet bakom oss – vem som har gjort vad och vilket projekt som var bra – och se framåt. Mycket är gjort, men mer finns att göra.

Här har nämnts saker som jag tycker är viktiga. Det är den svenska polisen – jag tycker att det är viktigt att polisen blir mer kraftsamlad.

Jag tycker också att det är viktigt att vi ser att det projekt mot grov organiserad brottslighet som pågår i Malmö sedan i början av januari, det så kallade Projekt Alfred, så småningom kan övergå i en permanent nationell satsning mot grov organiserad brottslighet över hela landet. Dessa nätverk jobbar nämligen i hela Sverige. Det är inte avdelat till en viss storstad eller en viss region. Vänd på det! Skulle den nationella enheten mot grov organiserad brottslighet mot förmodan bli sysslolös kan vi väl

använda den i framtidens polisdistrikt, polisregioner eller hur vi nu ser på den operativa polisorganisationen i framtiden.

Jag tycker också att det är viktigt att vi pratar om polisens kompetens. Fler analytiker, fler psykologer och fler tekniker behövs – inte bara fler poliser.

Vi måste våga prata om det Morgan Johansson tog upp, nämligen frågan om metoder. Det är tyst i våra rättssalar. Dessa grupperingar är ofta väldigt slutna. Se till att vi använder metoder som kan få fram bevis! Jag menar att vi måste använda oss mer av bevisprovokation än vad som i dag är möjligt.

Se till att rabattsystemet ses över! Det är väl rimligare att ge rabatt till människor som talar sanning i domstol än att vi ger stora rabatter för många brott. Vi skulle kunna vända på dessa incitament, åtminstone på försök.

Jag menar också att de skärpningar vi har gjort på straffvärdet har varit riktiga. Det kan dock ifrågasättas om det fortfarande är för billigt att begå grova brott i Sverige.

Fru talman! Jag kommer att återkomma med ytterligare förslag, men kom ihåg att vi måste vara lika övertygade i arbetet mot detta som de grova kriminella!

(Applåder)

Anf. 6 JOHAN LINANDER (C):

Fru talman! Vi är många som är djupt berörda av den kriminalitet som har drabbat Malmö under de senaste månaderna. Det har varit närmast chockerande att gång på gång få höra att ytterligare en person har blivit skjuten till döds. Givetvis går tankarna till alla dem som mist en bror, ett syskon, en far eller en vän.

Ännu vet vi ganska lite om vad som ligger bakom de åtta mord med skjutvapen som har begåtts i Malmö under de senaste nio månaderna. Det sitter häktade för två av morderna, och det finns saker som tyder på att detta är uppgörelser mellan kriminella nätverk. Det är dock polis och åklagare som utreder vad som har hänt, och jag tycker inte att vi ska dra för snabba slutsatser.

Även om jag tycker att man kan ifrågasätta om inte den polisiära satsningen kom lite väl sent är jag som rättspolitiker och skåning glad för den förstärkning polisen i Malmö och Skåne nu fått och som är den största i Sverige. Det finns nu goda förutsättningar för att utreda morderna och kanske framför allt skapa ett tryggare Malmö. Det viktiga är nämligen att rättssamhället aldrig får böja sig för de kriminella gängerna. Det kommer att krävas stora insatser under lång tid, men resultatet måste bli att ett stort antal av de kriminella i dessa gäng ska sitta bakom lås och bom.

Samtidigt som polisen gör sin insats måste vi från lagstiftningssidan göra vår insats, och de kommunala företrädarna måste klara sin insats. Lagstiftningsmässigt behövs en skärpt vapenlagstiftning. Vi har tidigare hört flera tala om detta, och jag håller med om att vi behöver en skarpare vapenlagstiftning. Jag vill också se en ny vapenamnesti. Mycket av detta är på gång, men det återstår ytterligare förändringar att göra, till exempel vad gäller straffskalan för grova vapenbrott.

Samtidigt måste man vara ärlig och säga att en skärpt vapenlagstiftning knappast skulle ha hindrat eller skulle komma att hindra att mord begås. Det är viktigt att få bort vapen från gatan och från samhället i stort, men den som är beredd att mörda är knappast speciellt rädd för att dömas för vapenbrott.

När det gäller de sociala insatser som behövs till Malmö är det tyst från den socialdemokratiska sidan. Och alla ni som lyssnar ska veta att när vi normalt i den här kammaren diskuterar brukar Socialdemokraterna, liksom Miljöpartiet nu i dag och även Vänsterpartiet, ständigt tala om sociala insatser i stället för fler poliser och skärpt lagstiftning.

Vi från Centerpartiet och Alliansen talar kanske lite oftare om krafttag mot brottsligheten. Men i det här fallet är det märkligt tyst från Socialdemokraterna vad gäller sociala insatser. Och det är väl inte svårt att gissa att det beror på att Socialdemokraterna har haft ansvar för Malmö i snart två decennier, ett ansvar som Socialdemokraterna tillsammans med sina samarbetspartner i Vänsterpartiet och Miljöpartiet inte har klarat av att ta.

Man måste tyvärr säga att den sociala situationen i delar av Malmö är katastrofalt dålig. Få vuxna har jobb att gå till. Det är usla skolresultat. Färre än hälften som lämnar grundskolan har godkända betyg i vissa skolor. Det är ett mycket stort utanförskap och i delar också en hemsk boendesituation.

Det är svårt att jämföra storstäderna med mindre städer eller landsbygdskommuner, men hur man än tittar på statistiken har ansvariga i Malmö misslyckats på ett sätt som man inte har gjort i till exempel Göteborg eller Stockholm. Det är ju olika politiska majoriteter i de här städerna. Jag tror inte att det beror på vilken politisk majoritet det är, men i Stockholm hade 89 procent behörighet till gymnasiet, i Göteborg 87 procent men i Malmö bara 78 procent – 10 procentenheter lägre. Varför är det så? Denna statistik kommer från Sveriges Kommuner och Lands-ting.

Att inte vara behörig till gymnasiet är ingen ursäkt och inget försvar för att begå brott. Men vi vet att ungas utanförskap är en stor riskfaktor för ökad brottslighet.

När det gäller Malmö kvittar det egentligen vad man jämför. Om man jämför andelen förvärvsarbetande, skattekraften, andel med försörjningsstöd, skolresultat och andel som fullföljer gymnasieskolan hamnar tyvärr Malmö i botten i landet.

Malmö stad och ansvariga politiker där måste klara sitt ansvar för den sociala situationen för att på det sättet få bort grogrunden för rekrytering till kriminella gäng. Annars riskerar polisens insatser och lagändringarna att endast få en tillfällig effekt tills de här gängerna åter har byggt upp sina styrkor.

Jag återkommer till Socialdemokraternas sjupunktsprogram i nästa inlägg. Jag tycker att det där finns en del intressant att kommentera. (Applåder)

Anf. 7 KENT EKEROTH (SD):

Fru talman! I dag presenterar Sverigedemokraterna en nytänkande politik för att bekämpa organiserad brottslighet. Vi har en debattartikel i

Aftonbladet om detta och har även presenterat en handlingsplan som jag också presenterar här. Jag ska prata om de viktigaste delarna här i dag.

Vi behöver införa nya möjligheter att komma åt ledande personer i den kriminella världen. Det mest centrala för att kunna göra så handlar om vårt förslag att införa möjligheten att åtala och fälla en person utan att personen behöver bindas vid ett specifikt brott genom att denne uppvisar ett mönster av deltagande i organiserad kriminalitet. Ett nytt brott införs därmed i lagen. Det blir således olagligt såväl att vara medlem som att vara del av eller verka i ett kriminellt nätverk eller organisation.

Denna typ av lagstiftning finns redan i USA sedan 70-talet och går där under beteckningen Racketeer Influenced and Corrupt Organizations, RICO. RICO-lagarna har bland annat använts effektivt för att bekämpa de kriminella nätverken som tidigare härjade i New York. Vi föreslår att man med inspiration av RICO ska införa en lagstiftning under beteckningen Särskilda metoder mot organiserad kriminalitet. Förslaget måste utredas, och hur mönstret av deltagande i organiserad kriminalitet ska definieras måste noga framgå av lagstiftningen.

Rikskriminalpolisen får fortsatt ansvar för att bekämpa den organiserade brottsligheten nationellt, och de får utvidgade befogenheter och resurser. Vi vill även att de får ett särskilt anslag i budgeten för att tydliggöra deras särställning.

Alla tvångsmedel ska bli direkt tillgängliga för Rikskriminalpolisen. Begränsningar av hemliga tvångsmedel såsom straffvärde, misstankegrad och vikt vid utredningen minskas eller tas bort helt, och tidsbegränsningen ses över. Rättsväsendet får därmed fria händer att nyttja hemliga tvångsmedel såsom teleavlyssning och buggning när det gäller att bekämpa organiserad brottslighet, något som de själva efterfrågat.

Beslut om användande av dessa hemliga tvångsmedel ska fattas brådskande av domstol, och Rikskriminalpolisen ska kunna fatta interimistiska beslut. Vid fällande dom i ett sådant mål ska straffvärdet vara högt och villkorlig frigivning inte appliceras beroende på hur grovt brottet är, utan det ska kunna ge riktigt livstidsstraff.

Dessutom utvidgas möjligheten att beslagta den dömdes tillgångar, även de som nyttjas genom så kallade målvakter eller som i andra fall kan anses vara för långtgående. Såvida inte en legal förklaring styrkt bortom rimligt tvivel läggs fram kommer de beslagtagna tillgångarna att förverkas. Det ska bli ett hårt slag mot de kriminellas ekonomi.

Utöver detta vill vi förenkla för polisen generellt sett att beslagta tillgångar. I dag krävs att polisen har tillgång till besittning för att kunna beslagta tillgångar på uppdrag av kronofogden, vilket betyder att det måste vara i samband med att en person grips eller på annat sätt frihetsberövas.

Det innebär att om man stoppar en gängkriminell i en vanlig kontroll och denne har till exempel en Rolexklocka värd 100 000 kan polisen inte ta den även om personen har skulder på säg en halv miljon. Vi vill ändra på detta så att polisen ska kunna ta tillgångar från en kriminell även om den kriminella inte frihetsberövas vid tillfället. Utöver detta ska tillgångar kunna beslagtas även om personen i fråga ej har några skulder om tillgångarna sett till dennes legala inkomst är orimliga. Vi kommer med andra ord att på bred front gå efter de kriminellas ekonomi med utvidgad befogenhet.

Vi vill även förbättra omhändertagandet av vittnen, offer, åklagare och domare. Detta är av särskild vikt i fall där man ska bekämpa organiserad brottslighet eftersom till exempel ett vittne i sådana fall är ännu mer utsatt. Rikskriminalpolisen ska ansvara för uppgiften att ta hand om vittnet under hela processen och även i det fall det behövs efter avslutad rättegång. Detta ska innefatta personskydd, transport till och från rättegång, vittnesskyddsprogram och bemötande i allmänhet.

Övergrep i rättssak när det handlar om organiserad brottslighet bör klassas som mer allvarligt än övergrepp i rättssak i andra fall – detta eftersom ett kriminellt nätverk har och av vittnen kan uppfattas ha större möjligheter att sätta sina hot i verket. Vi vill bland annat införa en miniminivå för övergrepp i rättssak i dessa fall som resulterar i att fängelsestraff utdöms även i ringa fall.

Även ett kronvitnesssystem bör upprättas för användning vid misstanke om organiserad brottslighet och inom ramen för dessa åtal. Det finns såväl fördelar som nackdelar med införandet av kronvittnen. Nackdelen är att vittnesmålen kan bli mindre trovärdiga. Men vad gäller brott som berör organiserad kriminalitet menar vi att denna problematik är betydligt mindre, då den som vittnat samtidigt får betala ett mycket högt pris i form av en påtaglig hotbild från den kriminella organisationen. Vi anser därför att fördelarna kraftigt överväger nackdelarna för införande av kronvittnen i brottsfall kopplade till dessa åtal.

Vi kommer inom kort att lämna in en motion med dessa nyskapande förslag, även om det ligger utanför den allmänna motionsperioden, eftersom man kan göra så vid händelser av större vikt, vilket är fallet nu vilket också bekräftas av Rikspolisstyrelsen.

I stället för att krasa på ytan med förslag om vapenamnesti eller med alltför stort fokus på skärpta vapenlagar går vi på djupet och ger nya lagmöjligheter att komma åt den organiserade brottsligheten.
(Applåder)

I detta anförande instämde Björn Söder (SD).

Anf. 8 LENA OLSSON (V):

Fru talman! Den organiserade brottsligheten breder ut sig och hotar det öppna och demokratiska samhälle som vi alla vill ha. Vänsterpartiet beklagar djupt de senaste händelserna och det tragiska i att denna brottslighet ökar. Den kostar också samhället stora pengar.

Vänsterpartiet vill i denna debatt ta upp åtgärder som kan göras på kort sikt, på medellång sikt och på lång sikt. Vi behöver fokusera på varför organiserad brottslighet breder ut sig. I dagsläget ser vi en politik för att lindra när problemen uppstått i stället för att se till hur själva grunden för den ökade kriminaliteten ska motverkas. Vi måste göra en samhällsanalys av grunden till orsakerna, och vi kan konstatera att med den politik som förs i dag har de sociala och ekonomiska klyftorna ökat.

Många av våra ungdomar går ut skolan utan godkända betyg. Nedmonteringen av sociala skyddsnät slår direkt mot dem som har låg utbildningsnivå eller är arbetslösa. Vi ser också ökad segregation, inte minst i boendet, och sist men inte minst en hög arbetslöshet bland våra unga, som ju är vår framtid.

Detta leder till att fler känner sig övergivna. Man hör inte till och får ingen bekräftelse. Man är inte en kugge i samhällsbygget. Denna utveckling leder till en ökad rekryteringsbas för all sorts kriminalitet.

Det här är ingen nyhet för någon, och många håller med oss. Det är inte heller någon nyhet för regeringen.

I en artikel i Svenska Dagbladet nyligen menar Passus på Fryshuset, som hjälper kriminella att hoppa av, att så många som tre fyra kriminella nätverk i Stockholm värvar allt yngre medlemmar.

Enligt en uträkning av nationalekonom Ingvar Nilsson beräknas 15 års kriminellt gängliv kosta samhället 23 miljoner kronor. Det är ingen vild gissning att tidiga förebyggande åtgärder skulle spara väldigt mycket pengar. Vikten av förebyggande åtgärder vill jag påminna föregående talare om, och jag hoppas verkligen att justitieministern och finansministern också hörde.

Fokus och hög prioritet måste alltså ges åtgärder mot nyrekrytering till de kriminella gängen. Det har visat sig ekonomiskt lönsamt, och ekonomi smäller högt.

Jag ska också ta upp vilka åtgärder Vänsterpartiet anser vara nödvändiga på kort sikt. Vapenamnestin har tagits upp. Vi tycker att straffet för grovt vapenbrott ska höjas. Fokus ska ligga på illegala vapen. Det är också viktigt att man reglerar vapenmagasinens kapacitet. Vapenlicens och tillståndsprövning bör ligga på lokal nivå, för där är personkännedomen störst.

Jag vill också flagga för ett kommande problem, nämligen att vapen inte längre hålls intakta. I stället har man en stomme och kan byta ut delar. Man kan då lånbysa med varandra, vilket ger sämre möjligheter att spåra vapnet.

På medellång sikt föreslår vi bättre myndighetssamverkan för att komma åt den organiserade brottslighetens ekonomiska intressen. Här har Brå en del tips. Jag vet att det görs mycket som har varit framgångsrikt, men det kan bli bättre.

Att rättsväsendet blir effektivare är nödvändigt. Man har fått många påpekanden av Riksrevisionen.

Polisen bör bli *en* myndighet i stället för 21. Polisen måste bli mer resurseffektiv och klara upp fler brott. Det har medborgarna rätt att kräva. Vi behöver en ny polisutbildning som också fokuserar på forskning så att polisen kan ta fram bättre metoder för att förebygga och bekämpa brott.

Att bekämpa skattefusk och svartjobb är en självklarhet. Detsamma gäller oseriösa företag.

Anf. 9 CAROLINE SZYBER (KD):

Fru talman! Vi kristdemokrater talar ofta om vikten av det brottsförebyggande arbetet. Det är också det jag tar med mig mest efter att ha varit i Malmö några dagar i förra veckan. Under ett besök i Fryshuset sade en kille: "Det är lättare att gå in i ett kriminellt gäng än att hitta ett arbete." Det uttalandet tog jag med mig och har tänkt mycket på.

Jag sade redan innan jag åkte till Malmö att vi måste fokusera på rekryteringen till de kriminella gängen. Blir man inte sedd och inte hörd och är det ingen som bryr sig blir det en självuppfyllande profetia, och då vill man inte vara en del av samhället.

Jag tror att vi behöver tala mer om samhällsgemenskap. Det är otroligt allvarligt när det skapas parallella samhällen, och dörren till det gemensamma stängs. Det absolut farligaste är om människor känner att de inte är något att räkna med, att det gått så långt att de tror att ingen bryr sig och att de enda förväntningarna som finns på dem är att det ska gå dåligt. Känner man inget hopp om att få ett arbete och kunna delta i det civila samhället eller att människor runt omkring inte bryr sig på riktigt är risken stor att man hamnar vid sidan om.

Jag har träffat ungdomar som upplever att det gemensamma samhället behandlar dem som att det är kört. De upplever att alla ändå tror att det ska gå dåligt för dem, så varför kämpa för att bryta denna bild? Jag blir så otroligt ledsen när jag hör dessa berättelser. Det är ett misslyckande för oss alla om de inte vill vara en del av det samhälle vi lever i. Det gäller att ge dessa ungdomar tilltron tillbaka.

Det finns ingen anledning att spekulera i vad som ligger bakom enskilda brott. Vad man dock med all säkerhet kan säga är att den som begår ett brott någon gång vänt laglydigheten ryggen. Att förhindra nyrekrytering av unga till ett liv och en identitet präglad av kriminalitet måste prioriteras högre.

Som ung är det naturligt att testa gränser. Man vill se hur långt man kan gå innan någon säger till och sätter stopp. Hur polis, lärare och andra vuxna agerar är viktigt. Hur föräldrarna agerar är ännu viktigare. Alla vi vuxna måste reagera. Vi har alla ett ansvar. Ungdomar behöver lära sig vikten av att ta eget ansvar, både för sina handlingar och för de eventuella konsekvenser som följer av dem. Vuxenvärldens representanter i ungdomarnas vardag behöver bemyndiga dem med detta ansvar, inte frånta dem det.

Det första brott en människa begår är sällan ett mord eller ett tungt narkotikabrott. Därför är det av största vikt att unga som begår brott möter en snabb och tydlig reaktion.

Ska vi komma till rätta med gängproblematiken går det inte att välja *en* väg. Det går inte enbart att satsa på polisen eller att skärpa straff. Vi behöver flera ben och ett strategiskt arbete.

Kristdemokraterna tror att man behöver ställa högre krav på kommunerna för att säkerställa att den som dömts till ungdomstjänst kan påbörja den omgående utförandes relevanta uppgifter. Särskilt behöver man hitta en lämplig verkställighet för de ringaste brotten där det måste finnas en tydlig koppling mellan brottet och straffets art. Den som exempelvis har förstört något ska vara med och återställa det. Har man klottrat på en vägg kan man vara med och sanera den. Har man vandaliserat och förstört en lekplats kan man vara med och reparera den.

Kristdemokraterna anser att de organisationer och ideella krafter som arbetar med unga kriminella som målgrupp är värda ett starkare stöd. Samarbetet mellan det civila samhället och polisen i syfte att minimera förstagångskriminalitet behöver också utökas. För att detta ska kunna ske på bästa sätt vore det önskvärt om landets alla kommuner kunde ta initiativ till rundabordssamtal med socialtjänst, polis och berörda delar av det civila samhället. Det handlar om att arbeta med motivation. De som vill lämna en kriminell livsstil ska kunna se att någon står på deras sida. Vi måste ge dessa ungdomar tilltron tillbaka.

För den som inte har trygghet hemma kan en förening spela en helt avgörande roll. Det kan vara ett förebyggande arbete men det kan också vara en hjälp för en person som är på glid, och det kan vara en hjälp att bryta en destruktiv livsstil. Det finns naturligtvis otaliga exempel på fantastiska arbeten och människor som ger av sin tid. En typ av arbete som jag vill lyfta fram är det som görs för personer som har bestämt sig för att lämna den kriminella livsstilen. Många gånger är i princip alla i ens nätverk också belastade. För att bryta sin kriminella livsstil behöver man naturligtvis ett särskilt stöd. Kris, Exit och Cides på Fryshuset är tre bra exempel på verksamheter som arbetar just med att på olika sätt stödja dem som vill lämna destruktiva miljöer och med att öka kunskapen.

De kriminella gängen växer när samhällsgemenskapen krackelerar. Då får den organiserade brottsligheten det utrymme och den näring den behöver för sin existens.

Kriminella nätverk, kriminella gäng – kalla det vad ni vill – är basen för den grova organiserade brottslighet som vi diskuterar här i dag.
(Applåder)

Anf. 10 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Det är många intressanta förslag. Jag försäkrar att jag kommer att titta noga på varje förslag. Det är naturligtvis mycket mer som behöver göras. Det är bra att det kommer fler idéer från riksdagen.

Flera har varit inne på orsakerna till kriminalitet, som utanförskap, social misär, dåliga skolresultat och så vidare. Myllan för nyrekrytering ligger naturligtvis där, men vi pratar om grov organiserad brottslighet. Den drivs av vinsterna av brott. Vi har internationella förgreningar och kopplingar. Medelåldern hos dem som vi arbetar med i GOB-satsningen är 38 år; vi pratar inte om 15-åringar. 15-åringarna används så som stökiga ungdomar alltid har använts av vuxna.

Om man ska komma åt den här typen av kriminalitet får man kanske mig ha fokus på vad som är viktigt. Det handlar om människosmuggling, vapensmuggling och den typen av verksamhet. Det är ingen lekstuga. Det är inte allmänt stök och klotter. Det är välorganiserad företagsamhet, kreativitet och nätverk av specialister på sattyg i samhället. Det är det vi pratar om. Därför måste man samla kompetens och arbeta med hela samhällets samlade arsenal.

Någon nämnde svårigheterna med förverkande. Jag tror att vi måste göra mer vad gäller förverkande. Vi har skärpt reglerna. Det finns mer att göra. Utan det nära samarbete som vi i dag har med Kronofogdemyndigheten och Skattemyndigheten hade vi inte fått in de miljarder som vi redan har fått från den här verksamheten. De pengarna kan vi naturligtvis använda till att se till att barn lär sig läsa och skriva, men vi måste ha rätt fokus.

Morgan Johansson och andra pekar på behovet av nationell styrning. Det är alldeles riktigt. Ett av de viktiga uppdrag som Polisorganisationskommittén – den som ska lägga fram förslag i mars – har att arbeta med är att öka den nationella styrningen av polisverksamheten.

Låt mig i den här församlingen få berätta hur arbetet ser ut. Det låter som om det far åt alla håll. Så är det inte. Vi har ett nationellt operativt råd som prioriterar den operativa inriktningen av insatserna mot organiserad brottslighet. Det finns ett samverkansråd för de 23 myndigheterna

som träffas lite av och till och gör de strategiska långsiktiga bedömningarna, men vi har ett nationellt operativt råd. Vi har byggt ut så att vi har regionala underrättelsecentrum och ett nationellt. Samordningen är väldigt tydlig.

Av Malmö kan vi lära att vi snabbt går in i en särskild organisation och snabbt tillför de nationella resurser och den nationella styrning som behövs av resurserna. I Malmö arbetar poliser från tio polismyndigheter – Rikskrim, Rikspolisstyrelsen och så vidare. Tror ni att de bara åker dit och jobbar? Det finns naturligtvis en organisation för detta. De som jobbar där nere har bekräftat att det går på någon timme eller dag. Man ligger hela tiden i framkant.

Tro inte att detta är över. Ett skäl till att vi hela tiden får läsa om detta är att vi med kraft angriper kriminaliteten. De tycker inte att det är kul. De tycker att det är jättejobbigt, men det är nödvändigt. Jag menar att det inte är projekt vi ska ha. Det är kraft, samverkan och uthållighet. Det är också det som ligger i Fokus Malmö som är ett lokalt projekt för att komma åt smuggelverksamhet, svarthandel och annat. Det är det som är viktigt. Håll fokus i det här arbetet!

(Applåder)

Anf. 11 MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Vi vet att det finns ett operativt råd, justitieministern. Det var nämligen den socialdemokratiska regeringen som startade det 2006. Vi är ganska väl förtroga med utvecklingen både då, när vi drog i gång arbetet, och under senare år. Det vi har kritiserat nu är att den nationella styrningen inte fungerar tillfredsställande. Det är inte bara vi som gör det, utan också Brottsförebyggande rådets utvärdering av hur polis- och åklagarresurserna har använts. En av punkterna på min lista handlar just om en ökad nationell styrning. Det är ingen regional eller lokal fråga utan en nationell.

Det är inte bra när man hela tiden får ägna sig åt brandkårsutryckningar. När man ser att något händer på en plats får man omlokalisera dit och plocka från olika håll. Det borde finnas en bättre central organisation och centrala resurser. Det är de förslag vi har lagt fram.

Jag har presenterat ett antal åtgärder. När kan vi se konkreta förslag från regeringen när det gäller de grova vapenbrotten? När kan vi se konkreta förslag från regeringen när det gäller möjligheten till telefonavlyssning? När kan vi se konkreta förslag från regeringen när det gäller förstärkta tullinsatser, som till exempel ID-kontroll som jag talade om? När kan vi se förslag från regeringen om bättre brottsförebyggande arbete, till exempel när det gäller inrättandet av en nationell samordnare för det brottsförebyggande arbetet? Jag skulle vilja att justitieministern svarar på de frågorna. Det gäller att inte bara tillsätta nya utredningar, utan binda sig för konkreta förslag.

Jag vill också säga något om det förebyggande arbetet och de sociala insatserna. Alla är nog överens om att man måste både förebygga brott och bekämpa brott. Jag tror att det är helt avgörande att man förstår vilken social situation Sverige nu befinner sig i. Johan Pehrson talar om en social kollaps. Caroline Szyber säger att de sociala nätverken håller på att lösas upp. Vi har en mycket stor utmaning framför oss eftersom hela samhället håller på att falla isär. Vi har 400 000 arbetslösa. Vi har en

Prot. 2011/12:72

17 februari

Aktuell debatt:

*Den organiserade
brottsligheten*

ungdomsarbetslöshet som ökar och ökar. Det finns inga tecken på att den kommer att minska.

Johan Linander försöker lägga skulden på kommunpolitikerna i Malmö. Jag hade hoppats slippa den typen av pajkastning. Vi förstår nog alla att detta i grund och botten handlar om sociala klyftor och ungdomsarbetslöshet.

Det är faktiskt ett nationellt ansvar. När man från statens sida inte klarar av att föra en ekonomisk politik som innebär att människor får jobb utan vi ser arbetslösheten stiga till 7, 8 och kanske 9 procent kommer kommunerna, oavsett hur goda insatser i form av brottsförebyggande åtgärder de än gör, att arbeta i motvind.

Man har dessutom en politik som handlar om att systematiskt skilja grupper åt, att trycka ned fler och fler under fattigdomsstrecket. Alliansen kallar det för arbetslinjen, det vill säga att trycka människor som inte har jobb ned i fattigdom och ställa dem utanför samhället. När hela politiken under fem års tid varit inriktad på att öka klyftorna i samhället är det inte konstigt att vi får så stora sociala effekter som dem vi nu ser.

Min uppmaning till regeringen i den delen är: Börja föra en annan politik! Se till att i stället hålla samman Sverige och sluta föra en politik som skiljer människor åt och ökar klyftorna mer och mer! Då tror jag att vi också kommer att klara problemen med kriminaliteten på ett bättre sätt än tidigare.

(Applåder)

Anf. 12 MARIA FERM (MP):

Fru talman! Som justitieministern tidigare sade präglas den här debatten inte av krav på fler poliser. Det har nämligen under de senaste åren gjorts en historiskt stor satsning på just fler poliser. Trots det går utvecklingen åt fel håll.

Polisen kan göra mycket när det gäller att förebygga brottslighet. De kan visa på närvaro och ha en aktiv dialog med lokalsamhället. Men det finns en gräns för hur mycket polisen kan göra. Polisen kan inte skapa jobb åt unga arbetslösa. De kan inte heller ge dem högskolebehörighet eller gymnasieexamen. Polisen kan inte skapa framtidsstro. Lika viktigt som det är att se till att polisen har de resurser som behövs här och nu, lika viktigt är det att motverka kriminalitet i framtiden genom att sätta det brottsförebyggande arbete som behövs med att leverera jobb, utbildning och framtidsstro åt Sveriges unga.

I dag går ungefär var fjärde gymnasieelev ut gymnasiet utan en gymnasieexamen. Det är ett slöseri med människors kompetens. Vårt svar på detta problem är inte att, som Sveriges utbildningsminister Jan Björklund, vilja sänka kunskapskraven och förkorta vissa utbildningar – helt i strid med vilken kompetens som behövs och krävs på arbetsmarknaden. Utvecklingen på arbetsmarknaden har förändrat kraven på utbildning. Gymnasiekompetensen har blivit alltmer avgörande för möjligheten att få ett jobb. Det ställer krav på samhället att skapa fler och mer flexibla vägar till gymnasiekompetens.

Miljöpartiet vill ge alla unga en ärlig chans, även om man misslyckats på första försöket. Tröskeln för att komma tillbaka till skolan måste bli lägre för den grupp som i dag står utan gymnasiekompetens. Vi föreslår därför att arbetslösa unga mellan 20 och 24 år, som saknar fullgod gym-

nasieutbildning, ska kunna få studiemedel utan återbetalningskrav när man läser in gymnasiet på folkhögskola eller på komvux. Det utvidgade stödet ska fungera som en extra knuff över tröskeln och ges i maximalt ett år.

Arbetslöshet innebär inte bara ett ekonomiskt bortfall och minskad livskvalitet för den drabbade, utan också en samhällsekonomisk kostnad. De samhällsekonomiska kostnaderna för arbetslöshet handlar om minskad produktion och lägre skatteintäkter men också om indirekta kostnader till följd av försämrad folkhälsa och ökad brottslighet.

Tyvärr går utvecklingen på det här området åt helt fel håll i dag. Kommunernas kostnader för ekonomiskt bistånd ökar, bland annat eftersom människor har lämnat a-kassan på grund av regeringens höjningar av a-kasseavgiften. Antalet personer som varslas om uppsägning ökar. Andelen med lägsta ersättning i föräldraförsäkringen ökar. Sysselsättningsgraden minskar.

Regeringen har misslyckats med att komma åt ungdomsarbetslösheten som har fortsatt att öka. I november 2011 uppgick ungdomsarbetslösheten till 23,2 procent. Vi vill vända den utvecklingen genom att tillsätta traineeprogram i vården för unga som vill jobba inom välfärden, slopa arbetsgivaravgiften under ett år för dem som anställer arbetslösa unga, slopa sjuklöneansvaret för företag med upp till tio anställda och ha en nedsättning av arbetsgivaravgiften.

Dagens regering står handfallen och passiv inför ungas situation. Det duger inte. Vi vill ge unga jobb och framtidstro.
(Applåder)

Anf. 13 JOHAN PEHRSON (FP):

Fru talman! Debatten började ganska trevligt men verkar sluta lite mer otrevligt. Jag tyckte mycket om justitieministerns passion när hon i sitt andra inlägg redovisade hur viktigt det är att vi har en flexibel och effektiv polis. Jag vill understryka att slutsatsen måste bli att vi, när vi gör om svensk polis, får en operativ rikskriminal som är det naturliga tillståndet för att bekämpa grova brott i hela landet.

Bekämpningen av grov organiserad brottslighet genom bland annat GOB-grupper och regional samordning har varit ett bra steg på vägen, vilket utvärderingarna visar, men det är inte tillräckligt. Här krävs en nationell kraftsamling, och jag ser fram emot att vi snart kan få det. De här problemen kommer även efter denna debatt att bestå, måste jag tyvärr meddela.

Morgan Johansson, min efterträdare som ordförande i justitieutskottet, talade om social kollaps och om de utmaningar som finns. Flera av de intressanta förslag som Morgan Johansson kommer med hamnar dock lite grann i skymundan när han övergår i en närmast mental kollaps. Han får ett anfall i talarstolen och börjar tala om att vi systematiskt trycker ned människor i fattigdom. Det är en mycket märklig beskrivning av de politiska medspelarna i riksdagen när vi ska diskutera konstruktiva lösningar.

Vi har vidtagit ett antal åtgärder för att stärka arbetslinjen i Sverige. Det lönar sig bättre att arbeta och människor kommer från ett långvarigt bidragsberoende till arbete. Det är mycket svårt vill jag understryka.

Prot. 2011/12:72
17 februari

*Aktuell debatt:
Den organiserade
brottsligheten*

Det gjordes också inlägg om den allmänna gymnasiereformen, vilket säkert är intressant i en annan debatt. Där måste vi inse att utmaningarna är enorma. Ungdomar som hoppat av gymnasiet är svåra att anställa och kommer att vara lätta att rekrytera till de kriminella gängen. Att då säga att vi ska fortsätta som vi alltid har gjort med höga krav håller inte. Vi har fokuserat på yrkesinriktningar i gymnasieskolan för att se till att de som har svårt i skolan åtminstone ska klara någonting. Vi gör tidiga insatser och har kunskapsfokus, vilket är rätt väg att gå och en del av svaret på detta.

Låt mig återgå till huvudfrågan. 5 000 unga män drar omkring i Sverige, går inte i skolan och lever inte ens på socialbidrag. Ingen vet vad de gör. Vi har ju inte anmälningsplikt i Sverige och de är därför lite svåra att komma åt. Vi vet dock att många dras in i kriminalitet och ägnar sig åt grova brott. Här behöver vi göra mycket mer.

Det handlar om att börja tidigt. Vi måste vända på den stek som innebär att socialtjänsten bara får agera om föräldrarna säger ja till insatser när de unga är under 15 år. När 11-åringar rånar måste vi ha mycket mer mellantvång i socialtjänsten. Det är ett förslag. Folkpartiet anser dessutom att föräldrar bör närvara vid rättegångar mot deras barn. Det är helt självklart. Det kan inte vara så att man går och hämtar barnbidrag på förmiddagen och sedan är ungen åtalad på eftermiddagen – och föräldrarna behöver inte närvara. Det är en mycket konstig signal om föräldransvar.

Jag tror att det är viktigt att införa nya påföljder. Morgan Johansson hade helt rätt när han i sitt första inlägg sade att vi behöver göra mer för att unga snabbt kommer bort från gatan. Här förespråkar Folkpartiet, och även andra hoppas jag, att vi prövar olika former av helgavskiljning. Folkpartiet hade gärna sett att vi, förutom att driva på processer hos polis och åklagare för att få snabbare reaktioner när de som är över 15 år ska dömas för brott, prövade dem i särskilda ungdomsdomstolar, kanske med en anpassad processordning för unga för att se till att de inte kommer tillbaka.

Jag vill understryka att vi måste tala om brottslighetens orsaker men också slå till stenhårt mot nyrekryteringen och föräldrars bristande ansvar liksom mot de grova brottslingar som agerar i dag. Det behövs en lo-vikkavante för de unga och en stålhandske mot de grovt kriminella.
(Applåder)

Anf. 14 JOHAN LINANDER (C):

Fru talman! Jag måste givetvis börja med att kommentera Morgan Johanssons påstående. Enligt honom är det tydligen pajkastning att påtala att den politiska ledningen i Malmö, oavsett vilken majoritet det hade varit, har ansvar för de frågor som ligger inom det kommunala området, som skolan och sociala frågor. Det blir kanske inte så konstigt att man inte agerar lokalt om man inte ens förstår att de här frågorna är ett kommunalt ansvar.

Jag pekar inte heller på att det skulle vara just Socialdemokraterna som helhet som har misslyckats. Jämför med Göteborg! Varför lämnar nästan dubbelt så stor andel av eleverna i Malmö grundskolan utan behörighet till gymnasiet jämfört med Göteborg? Göteborg har också en soci-

aldemokratisk ledning sedan lång tid tillbaka, men den har inte misslyckats på samma sätt som den politiska ledningen i Malmö.

Jag sade att jag skulle återkomma till sjupunktsprogrammet. För oss som sitter i justitieutskottet och diskuterar de här frågorna med jämna mellanrum kändes Socialdemokraternas sjupunktsprogram lite som det gamla tv-programmet *Har du hört den förut?* Det fanns dock ett nytt förslag som jag inte hört om tidigare: utslussningspeng för kriminella som lämnar anstalten. Rent spontant kan jag säga att mer pengar till dem som begått grova brott kanske inte känns som en prioriterad åtgärd i dagsläget för att minska brottsligheten. Men jag vill också säga att vi är beredda att diskutera alla förslag för att komma åt den grova organiserade brottsligheten. Det är vårt viktiga gemensamma uppdrag.

Jag skulle också väldigt kort vilja kommentera Sverigedemokraternas lånade förslag. De framfördes här som om det vore någon nyhet. Jag kan väl berätta att kronvittnessystem är ett gammalt centerpartiförslag. Ett nytt brott, att vara medlem i en kriminell organisation, har Kristdemokraterna motionerat om, och de hade det tidigare i sitt valmanifest. Utökat förverkande är ett förslag som både Folkpartiet och vi från Centerpartiet har drivit. Det var alltså mycket som ni har återkommit till som vi har drivit tidigare och fortfarande är för. Andra förslag kändes högst tveksamma ur ett rättssäkerhetsperspektiv. Men det kan vi säkert återkomma till vid kommande debatter då vi ska behandla den motion som har utlovats från Sverigedemokraternas sida.

Jag vill komma tillbaka till den nya enhetliga polisorganisationen. Vi är ett antal personer som sitter här i kammaren i dag som deltar i den så kallade Polisorganisationskommittén, som ser över hela polisorganisationen. Med en ny enhetlig organisation, som vi från Centerpartiets sida vill ha, kommer det också automatiskt att bli ett större nationellt ansvar för den grova organiserade brottsligheten, eftersom hela polisorganisationen blir nationell, åtminstone om vi får som vi vill. Det kommer också att ge bättre möjligheter för samverkan med andra myndigheter. Samverkan och att komma åt de kriminellas pengar är det viktiga.

De kriminella gängen har egentligen bara en huvudsaklig målsättning i sin verksamhet: att tjäna pengar. Det är oftast ointressant om det handlar om narkotika, människohandel, smuggling av alkohol eller tobak, piratkopierade varor, bluffakturor, utpressning eller beskyddarverksamhet. Det intressanta för den här typen av kriminella är att tjäna mycket pengar och snabba pengar. Då måste vi från samhällets sida ha betydligt starkare medel för att komma åt de här pengarna.

(Applåder)

Anf. 15 KENT EKEROTH (SD):

Fru talman! I mitt förra anförande redogjorde jag för Sverigedemokraternas nya handlingsplan mot organiserad brottslighet. Den är mycket mer långtgående än något annat förslag vi har hört om här i dag. Nu ska jag uppehålla mig vid de andra partiernas politik på området. Vad har de för förslag?

Vi börjar med Vänsterpartiet. De skrev i *Skånskan* för inte så länge sedan att det ”behövs helt andra åtgärder än generella rop efter hårdare tag”. Okej, inga hårdare tag från Vänsterpartiet alltså. Det är kanske inte så förvånande. Sedan kommer de med två förslag som alla pratar om:

Prot. 2011/12:72
17 februari

*Aktuell debatt:
Den organiserade
brottsligheten*

Prot. 2011/12:72
17 februari

skärpt vapenlagstiftning och – Vänsterns favorit – vapenamnesti. Dessa så kallade krafttag kombinerar Vänsterpartiet intressant nog med sitt förslag om – just det, att släppa fångarna loss efter halva tiden.

Några som låter som Vänsterpartiet är Miljöpartiet. Deras toppförslag är också vapenamnesti, följt av höjt straff för vapenbrott. Sedan kryddas detta givetvis med den politik som inte har varit i närheten av att fungera de senaste decennierna, nämligen att ”skapa ett mer inkluderande samhälle som arbetar för att minska sociala problem”. Det låter fint, men alla vet vad det innebär: nya bidragssatsningar där man slösar bort ännu mer skattepengar på verkningslösa integrationsprojekt. Sedan ser jag i Expressen att MP skriver att de vill bekämpa maffian med gratis komvux. Hör och häpna!

Socialdemokraterna föreslog genom Morgan Johansson i en debattartikel fem åtgärder, och här i dag har han två till. Det mest konkreta var, i likhet med hos MP och Vänstern, några månaders extra straff för vapenbrott. Ser ni ett mönster? Sverigedemokraterna vill, som vi påtalat länge, öka straffen, så även för vapenbrott. Men vi framhåller inte det som det mest centrala. Utöver detta förslag ser Socialdemokraterna det som ett dråpslag mot den organiserade brottsligheten att – hör och häpna igen – knyta polisutbildningen till högskolesektorn. Givetvis vill man sedan slänga ännu mer pengar än man redan gör på vad man kallar ungdomar i riskzonen, som om detta inte testats i 20–30 år redan. Inte att förglömma föreslås också en utslussningspeng till brottslingarna. Det låter som klassisk socialdemokratisk kriminalpolitik, och det är inte direkt ett positivt omdöme.

Alliansen då? Den har suttit vid makten i snart sex år nu och har förvisso gjort lite grann, men ofta i marginalen. Skärpt vapenlagstiftning har de nu föreslagit, men minimistrafvet höjs inte ens. En ny lag om elektronisk kommunikation föreslås, där befogenheterna för de hemliga tvångsmedlen inte förändrats nämnvärt och där restriktioner införts och ingen ökning av användningen förväntas.

Vi har samtidigt städer med laglösa stadsdelar och har haft ett flertal upplopp och kravaller. Hur några månaders längre fängelsestraff ska motverka organiserad brottslighet, öppen droghandel, våld och otrygghet kan man undra. För att ta några exempel: Malmö slog förra året rekord i antalet rån. Flera sjukhus vittnar om ökat våld mot personalen, och akutmottagningar i Stockholm och Göteborg menar att misshandel och knivöverfall ökat kraftigt. Allmänna våldsbrott slog även rekord i Sverige 2011 i stort, och trenden har varit eskalerande under lång tid.

Man pratar om återanvända förslag. Jag kan förstå att man inte läst våra förslag eftersom vi presenterar dem i dag. Men de är mycket mer långtgående än vad några andra föreslagit tidigare. Det mest centrala i det hela är att man ska kunna döma en person för uppvisande av ett kriminellt mönster, så att man kommer åt ledarna, såsom i bland annat Riccolagarna. Det är ett helt nytt sätt att se på det, ett helt nytt sätt att komma åt ledande personer i den kriminella världen.

De rödgröna och allianspartierna har suttit vid makten i det här landet under lång tid och visat vad deras politik leder till. Resultatet är tyvärr inte upplyftande.

(Applåder)

I detta anförande instämde Björn Söder (SD).

Anf. 16 LENA OLSSON (V):

Fru talman! Efter det anförandet får vi väl tacka både de rödgröna och Alliansen för att det inte är Sverigedemokraterna som styr det här landet. Det var bara skärpta straff och repressiva åtgärder. Det fanns ingen samhällsanalys eller klasspolitik och definitivt inga förebyggande åtgärder. Resten av oss i gänget är väldigt glada över att ni inte styr det här landet.

Jag kan hålla med ministern, som tog upp att man kanske inte bara ska prioritera rekrytering, som jag tycker är basen för att komma åt både den organiserade brottsligheten och kriminalitet över lag. Det är väldigt viktigt att vi lägger fokus på jobb, utbildning och så vidare när det gäller våra ungdomar. Våra unga ska ha en framtidstro och en dröm om att skaffa sig en bra utbildning, få ett bra jobb och få en bostad. Det är väldigt viktigt för våra svenska ungdomar att få ha den visionen och den drömmen kvar.

Ministern tog upp brottslighetens ekonomiska intressen. Att bekämpa dem är en viktig grundsten, och det tycker jag att vi alla partier här i riksdagen har gjort gemensamt när det har kommit upp förslag.

Jag vill visa på de långsiktiga åtgärderna. Det är att minska de sociala och ekonomiska klyftorna. Ett jämlikt samhälle har mycket mindre kriminalitet än ett ojämlikt samhälle. Det har konstaterats under bland annat en ca 40-årig forskning.

Utbildning med förskola, grundskola och vidare skola finns. Det är bra med personal i dessa skolor så att även de som har mer behov av hjälp får det för att klara hela sin skolgång. Alla skolbarn har rätt till kunskap enligt skollagen och rätt att få den hjälp som behövs för att få den kunskapen i framtiden.

Vi har också i vårt budgetförslag i riksdagen lagt fram förslag om åtgärder mot arbetslösheten generellt och specifikt när det gäller ungdomsarbetslösheten med till exempel traineeprogram. Vi tycker att det finns jobb som behöver göras men som inte görs i dag inte minst i välfärdssektorn.

Att bekämpa barnfattigdomen är prioriterat. Även sjuka, arbetslösa och låginkomsttagare har barn. Vi ska också värna fritidsgårdar, ungdomsgårdar och kulturaktiviteter och möjligheten att få idrotta och ha en meningsfull sysselsättning. Det motverkar också.

På medellång sikt har jag tagit upp Brås tips som finns i rapporten. Det handlar om att rättsväsendet blir effektivare och att bekämpa skattefusk, svartjobb och social dumpning. Det finns väldigt många oseriösa företag som har kopplingar till organiserad brottslighet.

Vi tycker också att tullens resurser och möjligtvis också utökade befogenheter bör ses över. Det är mycket som vi är överens om som vi kan göra fast vi har olika syn på samhället.

Vi vill ha ett slags samhälle, och den andra sidan ser inte de problemen eller gör inte den grundläggande analysen för att komma åt dem.

Anf. 17 CAROLINE SZYBER (KD):

Fru talman! En annan sak som är otroligt viktig om vi ska kunna minska den grova organiserade brottsligheten är naturligtvis att brott kan utredas och lagföras. Det är ett stort problem att vi inte når avslut och kan döma dem som är skyldiga i många fall.

Ekot rapporterade för några veckor sedan att antalet inställda rättegångar på grund av att åtalade eller vittnen inte dyker upp fortsätter att öka. Det var 2 200 rättegångar som fick ställas in förra året av denna anledning. Det är också vanligt att tingsrätten inte lyckas få tag på personer och delge dem att de måste infinna sig.

Det är naturligtvis oerhört allvarligt. Det finns troligen inte en enda förklaring till detta. Vi behöver agera på flera olika sätt för att komma till rätta med problemen.

Sedan tidigare utreder alliansregeringen möjligheten att genomföra en rättegång även då åtalade eller vittnen inte infinner sig. Det är en utredning som blir klar i höst. Utredningen har som övergripande uppgift att föreslå åtgärder för en mer ändamålsenlig brottmålsprocess där möjligheten att minska risken för inställda förhandlingar är en viktig del.

Säkerheten behöver också förbättras runt rättegångarna. Alliansregeringen har höjt anslaget för att förstärka säkerheten i domstolarna och ökat möjligheten att hålla säkerhetskontroller där.

Vi behöver också få ett fotoförbud i tingsrättens väntrum. I dag när var och varannan person har en mobiltelefon med kamera kan dessa på ett enkelt sätt användas för att fånga ett vittne på bild och senare använda dessa bilder exempelvis för utpressning. Med mobiltelefoner går det också att göra inspelningar. Kristdemokraterna anser att man måste se över hur mobiltelefoner får användas.

Men vittnens situation handlar givetvis inte bara om det som sker på själva rättegången. Många har en rädsla för att vittna, och jag tycker att det finns anledning att överväga möjligheten att få vittna anonymt. Det är inte en lösning på det övergripande problemet. Men det kan vara ett sätt att göra så att några rättegångar som annars inte skulle ha skett de facto kommer att ske.

Sådana anonyma vittnesmål måste avläggas under sekretessbelagd identitet. Vittnet är därmed inte anonymt för domstolen utan endast för den som begått den brottsliga gärningen. Det kan exempelvis vara aktuellt i fall där det handlar om kriminella gäng och där grova våldsbrott förblir ostraffade trots att det i många fall finns mycket starka misstankar om vem som är skyldig. Denna möjlighet finns både i Norge och i Danmark.

Jag vill inte döma den som inte väljer att vittna. Det kan naturligtvis för den enskilde vara en oerhört pressad situation. Därför måste vi göra allt för att öka säkerheten både i och utanför domstolarna. Vi måste korta handläggningstiden och framför allt förbättra informationen.

Vi måste också se över de frågor som gäller förbättrat vittnesstöd och kanske möjligheten att vittna anonymt. Men med det sagt är det väldigt viktigt att säga att om vittnen inte träder fram och vittnar kommer vi inte åt dem som gör att de inte väljer att träda fram. Den onda spiralen fortsätter.

Jag är glad att alliansregeringen tar detta på allvar. Vi kommer att jobba med det både nu och framöver. Utvecklingen måste stoppas för att Sverige ska kunna bli tryggare.

(Applåder)

Prot. 2011/12:72

17 februari

*Aktuell debatt:
Den organiserade
brottsligheten*

Anf. 18 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Frågan var: När kommer det någonting? Det är väldigt lätt att lista nya saker som ska göras och idéer om hur man ska organisera om och göra både det ena och det andra. Det är bra med framförhållning och framtidsperspektiv. Men vi har ett här och nu också.

Det är dessutom på det sättet att när man angriper grov organiserad brottslighet, som vi diskuterar här i dag, måste man försäkra sig om kraft och uthållighet. Olika verksamheter och insatser ska förankras och fungera längst ut på basplanet. Annars får man inget resultat.

De redovisningar som vi får från mobiliseringen mot grov organiserad brottslighet visar att det görs ansevärda insatser och att de ger resultat. Men vi har väldigt mycket mer att göra.

Vi kommer om några veckor att i riksdagen lägga fram en proposition som handlar om att fler vapenbrott ska anses som grova och direkt leda till fängelsestraff som minimistraff. Det är viktigt.

Därutöver, och det har jag redovisat i justitieutskottet, kommer vi att titta på påföljderna och ett antal närliggande frågor som är nog så intressanta.

Jag tror att det var Lena Olsson som tog upp en del av det som rör vapenhantering som man kan behöva titta på. Det finns också planer på en vapenamnesti och en hel del annat. Det är inga svårigheter med det.

Man måste utreda många av de förslag som har lagts fram här i dag och skaffa sig en god grund för att bedöma vilka beslut vi ska fatta och vilka lagar vi ska ha.

Vi har i ett öppet, fritt och demokratiskt samhälle anledning att säkerställa respekt för människors integritet och rätts säkerheten. Staten måste alltid arbeta med blanka vapen också mot grovt kriminella.

Därför tar det ibland lite extra tid. Men det blir bättre i slutänden.

Anf. 19 MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Problemet för justitieministern just när det gäller vapendebatten är att förslagen har förts fram av oss under väldigt lång tid. Under årtal har vi talat om skärpt straff för grovt vapenbrott och möjligheter att telefonavlyssna.

Det är först när det smäller till i Malmö, man får debatt om detta och vi tar upp frågan i riksdagen som regeringen börjar anpassa sig efter vår dagordning. Det är tacknämligt att det lossnar på det sättet.

Min fråga var: När kan vi se konkreta förslag från regeringen när det gäller grovt vapenbrott och telefonavlyssning? När det gäller den senare delen har vi inte hört någonting om det hittills.

Jag är glad att de sju punkter jag presenterade för en timme sedan har kommenterats i debatten på olika sätt. Man ska nog läsa på lite innan man dömer ut dem.

Ta detta med utslussningspengar, som både Johan Linander och Kent Ekeröth tar upp. Det handlar om resurser till kommunens socialtjänst för att till exempel hjälpa till med bostad och utbildning för den som släpps ur fängelse.

Det är liksom ingen peng som den enskilde ska sätta in på sitt bankkonto, som ni försökte framställa det som. Det är detta det handlar om. Det har prövats med framgång både när det gäller LVU-situationen, lagen om vård av unga, tidigare och LVM-situationen, alltså missbrukar-

vården, som jag hade ansvar för som minister under fyra år. Det är samma modell som vi vill tillämpa på detta.

Det är viktigt att göra det här. I en miljö där gängkriminaliteten innebär ett allt större problem kommer de individer som släpps ur fängelserna att gå direkt tillbaka till sina kriminella gäng om det inte finns någon som fångar upp dem så att de får en möjlighet att återanpassa sig till samhället.

Missförstå inte våra förslag! Ta dem på allvar, och väg in dem! Detta är inget nytt förslag, Johan Linander, utan det är ett förslag som vi har drivit under flera år.

I övrigt vill jag tacka för en bra och i alla fall bitvis konstruktiv debatt. Jag tror att vi med hjälp av detta kan ta hela frågeställningen ytterligare några steg framåt.

(Applåder)

Anf. 20 MARIA FERM (MP):

Fru talman! Att tro att människor väljer att bli kriminella är att göra det alldeles för enkelt för sig. Olika omständigheter påverkar tyvärr människors livsmöjligheter och livsval. En viktig del av det brottsförebyggande arbetet är arbetet mot ekonomisk utsatthet. Att växa upp i fattigdom gör att chanserna att tillgodogöra sig utbildning och bli det bästa man kan bli minskar. Studier har visat på ett tydligt samband mellan fattigdom och en rad viktiga aspekter som utbildningsresultat, etablering på arbetsmarknaden, hälsa, mobbning och trygghet i det egna bostadsområdet.

Miljöpartiet är mycket oroade över barnfattigdomen i samhället och vill, precis som Rädda Barnen, att regeringen skyndsamt tar fram en nationell handlingsplan mot barnfattigdom för att skapa ett samlat politiskt arbete kring frågan. Detta är en viktig fråga som vi bland annat lyfte fram i ett utskottsinitiativ i socialutskottet i juni förra året.

Miljöpartiet vill minska barnfattigdomen genom att höja de lägsta ersättningarna för föräldralediga samtidigt som vi gör det lättare för ensamstående och studenter med barn. Varje gång en sjuk förälder utförsäkras växer fler barn upp i fattigdom. Därför föreslår vi stopp för utförsäkringarna och ett golv i sjukförsäkringen.

Problemen med våld och organiserad brottslighet är ingen enkel fråga med enkla lösningar, och vi gör inte anspråk på att sitta inne med alla lösningar eller komma med någon quick fix som löser alla problem. Däremot har vi alla ett ansvar för att se hur komplex verkligheten är och att vissa saker hänger ihop. Det finns ett samband mellan barnfattigdom, arbetslöshet och våld i vuxen ålder, till exempel. Det är ett samband som uppenbarligen inte har nått ända fram till Sverigedemokraternas representant. Men det är viktigt, och det behövs. Annars kommer vi aldrig att nå hela vägen fram. Arbetet är omfattande. Vi vill ha mindre av politiskt käbbel och mer av politisk handlingskraft.

(Applåder)

Anf. 21 JOHAN PEHRSON (FP):

Fru talman! Jag tycker att Maria Fers avslutning var bra: mindre käbbel och mer diskussion.

Prot. 2011/12:72

17 februari

*Aktuell debatt:
Den organiserade
brottsligheten*

Det är viktigt att vi tar oss an det som Maria Ferm var inne på tidigare i sitt anförande, nämligen att Jerzy Sarnecki pekar på vad som fungerar. Han är tydlig med att det som fungerar är tidiga och tydliga insatser för unga som det är på väg att gå åt pipan för. Vi behöver hjälpa dem som har problem själva men som inte skadar andra. De ska ha hjälp. De kan behöva barn- och ungdomspsykiatri och de behöver socialt stöd. Men när det gäller barn och ungdomar som börjar begå brott i elvaårsåldern – ursäkta mig, men det förekommer och det måste också få sägas här – måste man kunna gripa in tidigare. Det är jätteviktigt att vi vågar ta i denna fråga. Det är inte bara i justitieutskottet, utan det är också i socialutskottet här i Sveriges riksdag som man måste våga tala om att vi ska balansera om detta.

Det handlar om barns rätt till hjälp. De behöver hjälp. Om man är elva år och springer runt och rånar är det ett rop på hjälp. Då har man rätt till en insats, och det handlar inte om att föräldrarna har rätt att säga nej. Detta är viktigt.

Det finns också andra professorer, som inte återopas här, som är ganska tydliga med att rätt mycket av den brottslighet som begås sker av matematiska skäl. Man väger risk mot vinstmöjlighet. Det är därför människor till exempel har vapen på sig; de vet att straffvärdet är för lågt. Verksamheten ger inte tillräckligt högt straff. Därför kan det också vara relevant med straffskärpningar här och där, inte minst för de människor som är livstidskriminella och gång på gång förstör livet för andra.

Ursäkta mig, men vi måste få säga det här utan att ramla ned och få ångest. Det är dags för lite längre tids inlåsning av dessa personer. Det mår de bättre av, de kan rehabiliteras och andra personer slipper drabbas av deras våldsamma verksamhet.

Jag hörde om utslussningspengen, som jag inte kan hitta på något argument för att vara emot, så jag får väl vara för den. I dag i svensk kriminalvård slår vi rekord i arbete, behandling och utbildning för att de personer som finns där ska kunna få en bättre väg ut och en bättre framtid. Jag vill understryka att det är en riktig utslussningspeng.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag ha ett löfte om att vi här inne kommer att se till att vi inte släpper den grova organiserade brottsligheten. Dessa brottslingar ska jagas. Jag har en uppmaning om att vi är många som hjälper till i detta arbete.

Anf. 22 JOHAN LINANDER (C):

Fru talman! Efter en sådan här debatt tycker jag att man ska hålla i minnet att Malmö är en underbar stad. Det är en stad som har fostrat storheter som Bosse Larsson, Hasse Alfredsson, Hjalmar Gullberg, Per Albin Hansson och Zlatan Ibrahimović. Vi kan promenera i Pildammsparken, njuta i Västra Hamnen eller uppleva den fantastiska mångfald som finns i Malmö och se Sveriges bästa fotbollslag spela på Stadion. Malmö är på de allra flesta sätt en underbar stad.

Tyvärr solkas stadens rykte ned. Tyvärr finns det personer och gäng som hellre ser att delar av staden hamnar i förfall – delar som de sedan kan styra och begå brott i. Men vi från samhällets sida får aldrig låta det hända.

Polisens insats ska vara och kommer att vara långsiktig. Morden ska lösas, och skyldiga ska dömas och låsas in under mycket lång tid. Men även andra inom Malmös kriminella värld ska känna sig jagade.

Precis som vi har varit inne på tidigare måste samtidigt Malmö stad ta sitt ansvar och satsa på skolorna i de utsatta områdena, hjälpa unga på glid att navigera rätt i livet och hjälpa engagerade medborgare att förbättra den sociala situationen inom sina bostadsområden.

Jag menar att det vid sidan av statens insatser för trygghet och jobb och vid sidan av kommunens insatser för skolan och den sociala situationen är avgörande att fler engagerar sig för att lyfta det område där de bor. Föräldraansvaret är viktigt, och det är viktigt att vi alla ställer oss upp och säger att vi inte accepterar våld, skadegörelse, stölder och andra brott.

Jag tror på Malmö. Alla förutsättningar finns, i och med närheten till Köpenhamn och kontinenten och med den mångfald av kunskap och erfarenheter man har, för att Malmö och Skåne ska vara en motor för hela Sverige. Vi måste alla hjälpas åt.

(Applåder)

Anf. 23 KENT EKEROTH (SD):

Fru talman! Socialdemokraterna med Reepalu i spetsen skyller på alliansregeringen. Alliansregeringen å sin sida skyller på Socialdemokraterna och Reepalu. Båda har rätt. Både de rödgröna och Alliansen bär ansvaret. Sjuklöverns partier är nämligen ett eko av varandra. Det kan ni se av deras egna förslag, som jag redogjorde för i mitt förra anförande. Ett par månaders ökning av straffet för vapenbrott, vapenamnesti eller att slänga bra pengar efter dåliga verkar vara huvudförslagen.

Men detta är de sju partier som har suttit vid maktens grytor och sett på medan Malmö har förfallit. Om de nu tror att inte samma sak kommer att hända i stad efter stad när de fortsätter med samma politik är de naiva. Brottsligheten beror på ett systemfel; det handlar om fel arbetsmarknadspolitik, fel invandringspolitik och såklart fel kriminalpolitik, som vi diskuterar här i dag.

Sverigedemokraterna presenterar här ett helt program med ett nydanande sätt att bekämpa den organiserade brottsligheten. Vi står som parti – hela partiet – bakom förslagen. Johan Linander talar om återanvända förslag. Ni har suttit i regeringen i sex år. Varför händer det då ingenting? Ni vill inte. Ni vågar inte. Det är tomt prat.

Men vet ni vad? Sverigedemokraterna vågar och vill. Om vi hade suttit i regeringen och bestämt skulle vi också ha gjort detta, i motsats till bland andra Johan Linanders centerparti. Dessa konkreta, djuplodande och nydanande åtgärder presenterar vi samtidigt som de andra sju partierna, som ett eko av varandra, endast krafsar på ytan.

Jag ska också ta tillfället i akt att gå justitieministern till mötes. Hon efterfrågar några bra förslag, och jag vill härmed överlämna de förslag som vi har presenterat här i dag.

(Applåder)

I detta anförande instämde Björn Söder (SD).

Prot. 2011/12:72
17 februari

*Aktuell debatt:
Den organiserade
brottsligheten*

Anf. 24 LENA OLSSON (V):

Fru talman! Jag vill tacka för den här debatten. Det är oerhört angeläget att vi kommer åt den grova organiserade brottsligheten. Det är många bra förslag som har kommit fram här i dag. Det verkar som om de flesta av oss är överens om att vi på kort sikt behöver en lagstiftning där vi skärper straffet för grovt vapenbrott. Det ska komma ett förslag, och vi får se om detta är med.

Det som Brå säger är också viktigt. Det handlar om att förstöra marknaden, slå ut nätverk och nyckelpersoner, minska drivkraften för den organiserade brottslighetens aktörer genom att gå på de kriminella pengarna, förankra lokalt och slå ut de illegala och lokala marknaderna genom samverkande insatser mellan polis, sociala myndigheter, tillståndsgivande myndigheter och aktörer från näringslivet och frivilligsektorn på orten. Det handlar också om att motverka otillåten påverkan, trakasserier, hot, våld och korruption riktad mot myndighetspersoner, vittnen och brottsoffer.

Dessutom är det viktigt att på verkligt allvar driva en arbetslinje. Vi har en skyhögt arbetslöshet här i Sverige. Det är framför allt väldigt allvarligt att så många unga är arbetslösa. Vi måste se till att våra ungar klarar sin utbildning, annars är de en potentiell rekryteringsbas för ytterligare kriminalitet.

(Applåder)

Anf. 25 CAROLINE SZYBER (KD):

Fru talman! Det gäller att strypa inflödet till kriminella gäng, förebygga brott, bryta banan för dem som påbörjat en kriminell bana, bekämpa brottsligheten, ge polisen rätt verktyg samt ge stöd till brottsoffer och vittnen. Vi måste visa att kriminalitet inte lönar sig. Man kan inte nolltaxera och köra runt i en fin bil. Vi måste på alla sätt markera att kriminalitet inte lönar sig.

Grunden till mycket ligger i det uttalande som jag tog upp i mitt inledningsanförande. Det är lättare att gå med i ett kriminellt gäng än att få ett jobb. Det är ett uttalande som måste tas på största allvar. Vi vet att det på sina håll råder en stor arbetslöshet och den måste bekämpas. Det handlar naturligtvis om ekonomi för den enskilda och för samhället i stort, men det handlar också om så mycket mer. Det handlar om att alla ska få vara med och arbeta och bidra efter egen förmåga.

Det ska inte heller underskattas att arbetet ger oss en social tillvaro och en gemenskap som jag tror att vi mår väldigt bra av. Att bekämpa arbetslösheten är därför viktigt eftersom det är en grogrund för kriminalitet.

Det behövs fler satsningar för att få in ännu fler på arbetsmarknaden. Fokus bör läggas speciellt på de unga. Det handlar om satsningar som kommer att leda till att fler känner förtroende och framtidstro och satsningar som gör att fler blir en del av samhällsgemenskapen.

(Applåder)

Anf. 26 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Först vill jag tacka alla för en bra debatt och många intressanta förslag.

Jag tror att vi alla inser att det är allvar när en 15-åring skjuts till döds på nyårsafton. Det är då man måste skaffa sig ett fokus och se till att man gör rätt saker.

Ni i oppositionen må säga att allt borde ha gjorts tidigare, men ni har ingen samlad politik. Alliansen har tagit initiativ till en kraftfull mobilisering mot grov organiserad brottslighet. Vi har genomfört den största satsningen på polisen och rättsväsendet i övrigt i modern tid och vi har skärpt straffen för grova våldsbrott, för att ta några exempel.

Det är min bestämda uppfattning att den grova organiserade brottsligheten ska bekämpas uthålligt och med kraft. Man ska veta vad det är man gör. Sverige är en del av världen.

Medelåldern hos dem som är mest ansvariga och som vi arbetar med just nu är 38 år. De infiltrerar i alla typer av verksamheter. Vi måste använda hela samhällets arsenal för att bekämpa och få stopp på detta. Vi måste arbeta lokalt, regionalt och nationellt med insatser och uthållighet. Det är otroligt viktigt. Framgången när det gäller att säkerställa ett fritt, öppet och demokratiskt samhälle ligger i att hela samhället ställer upp. Vi har inte haft så mycket tid att diskutera det i dag.

Det är ett stort problem att många känner rädsla och oro för att berätta och anmäla. Jag är glad att någon nämnde att vi har ökat säkerheten i domstolarna. Det personsäkerhetsarbete, vittnesstöd och mycket annat som finns är oerhört centralt för att de som begår de här brotten och urgröper samhället ska stå till svars och lagföras. Det är vår ambition, det är vårt mål och där måste vi vara enade.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Anmälan om inkomna protokollsutdrag från utskott

Förste vice talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag inkommit:

prot. 2011/12:26 för torsdagen den 16 februari från finansutskottet

prot. 2011/12:22 för torsdagen den 16 februari från socialutskottet

3 § Anmälan om inkommen faktagpromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktagpromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2011/12:FPM110 Den digitala inre marknaden, e-handel och onlinetjänster KOM(2011)942 till näringsutskottet

Prot. 2011/12:72
17 februari

*Aktuell debatt:
Den organiserade
brottsligheten*

4 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2011/12:236

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:236 Krafttag mot oseriös åkerinäring som slår ut den seriösa åkerinäringen

av Monica Green (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 13 mars 2012.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.

Stockholm den 15 februari 2012

Justitiedepartementet

Beatrice Ask

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Framställningar

2011/12:RB1 och RB2 till finansutskottet

*Svar på
interpellationer*

6 § Svar på interpellation 2011/12:219 om ACTA

Anf. 27 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Jens Holm har frågat mig när riksdagen kommer att få möjlighet att behandla ACTA. Han har även frågat hur jag och Sverige kommer att agera för att friheten på internet inte ska påverkas av ACTA. Han har dessutom frågat hur ett eventuellt tillträde till ACTA kommer att påverka möjligheterna att förändra eller upphäva de lagändringar som gjordes i samband med genomförandet av det så kallade Ipreddirektivet. Slutligen har han frågat hur jag och Sverige har agerat inom ramen för ACTA för att underlätta spridandet av billiga och bra läkemedel till utvecklingsländerna samt varför ACTA inte behandlas inom ramen för exempelvis FN, WTO eller Wipo.

Jag vill inledningsvis betona att piratkopiering och varumärkesförfälskning är ett stort problem för många företag och i vissa fall även för konsumenterna. Det är dessutom ett globalt problem. Jag håller därför med Jens Holm om att det bästa hade varit om vi hade kunnat föra dessa förhandlingar inom ramen för exempelvis WTO eller FN-organet Wipo. På det sättet hade vi också haft offentliga förslag som alla hade kunnat ta del av och diskutera under förhandlingarnas gång. Tyvärr är dock inte alla länder intresserade av att diskutera de frågorna på det sättet. Valet stod därför mellan att föra dessa diskussioner i en mindre grupp intresserade länder eller att inte göra något alls. I den situationen ansåg vi att ett begränsat samarbete är bättre än inget samarbete alls.

Redan när förhandlingarna inleddes var alla inblandade överens om att ACTA skulle utformas på ett sätt som inte försvårade laglig spridning

av billiga och bra läkemedel till fattiga länder. I den delen har vi därför arbetat med de andra förhandlingsparterna för att se till att avtalet inte får några oönskade konsekvenser. Det tycker jag att vi har lyckats med.

Även i övriga delar har Sverige eftersträvat balanserade regler, och det tycker jag att avtalet nu innehåller. Vår bedömning är att ett tillträde till ACTA för svensk del endast kommer att kräva en mindre ändring i varumärkeslagen. Det innebär bland annat att vi redan under förhandlingarna har säkerställt att ACTA:s regler om upphovsrättsintrång på internet är balanserade. ACTA möjliggör att vi kan fortsätta att ha regler som skyddar upphovsrätten även i den digitala miljön samtidigt som friheten på internet och den personliga integriteten värnas. Faktum är att just den delen av avtalet i stor utsträckning överlämnar till respektive land att själv välja lämpliga åtgärder. För svensk del innebär ACTA alltså inte några förändringar på det området.

När det gäller Ipred innebär det svenska genomförandet framför allt att det skapades vissa möjligheter för rättighetsinnehavare att få ut uppgifter om vem som haft en viss IP-adress vid ett visst tillfälle. ACTA innehåller på den punkten endast en bestämmelse om att de stater som så önskar *får* ha sådana bestämmelser. Ett tillträde till ACTA påverkar alltså inte Sveriges handlingsutrymme när det gäller denna lagstiftning.

Under förhandlingarna har riksdagens näringsutskott löpande informerats om hur förhandlingarna fortskrider och överlagt om svenska ståndpunkter. Nu går den demokratiska processen om ACTA in i sin mest intensiva fas. Från Regeringskansliet kommer en departementspromemoria om avtalet att tas fram. Den kommer bland annat att innehålla ett förslag till den lagändring som behövs för att kunna tillträda avtalet.

I samband med att promemorian remitteras kan var och en som så önskar kommentera promemorians bedömningar och förslag. Först därefter är det tid att skriva en proposition. Den beräknas vara klar i slutet av året. Det innebär att det sannolikt kommer att dröja ungefär ett år innan det är dags för riksdagen att ta ställning till avtalet. Det finns alltså gott om tid för fortsatt analys och diskussion innan det är dags att slutligt ta ställning till detta avtal.

Jag vill understryka att för regeringen är det en utgångspunkt att arbetet mot varumärkesförfälskning och piratkopiering är viktigt. Samtidigt måste frihet och öppenhet på internet tillgodoses. Intrång i immateriella rättigheter stoppas inte av nationsgränser. Vill vi nå framgång i detta arbete är det nödvändigt med internationellt samarbete. ACTA kommer att öka det internationella samarbetet på området, vilket vi ser positivt på. Vi anser att det är av stor vikt att Sverige och EU deltar i detta arbete.

Anf. 28 JENS HOLM (V):

Fru talman! Tack, Beatrice Ask, för svaret på min interpellation om ACTA! Det är andra gången vi debatterar den här frågan, åtminstone som svar på en interpellation från mig.

Jag tycker att det här är en oerhört viktig fråga. Man brukar säga att vi lever i informationssamhällets tidevarv. Frågorna om det som skrivs, det som registreras, källkoder på nätet, patent och immaterialrätt blir allt viktigare.

Många människor spenderar en stor del av sin tid ute på internet, och då är det väldigt viktigt att vi ser till att internet är en neutral spelplan, att

Prot. 2011/12:72
17 februari

*Svar på
interpellationer*

alla har tillgång till internet och att alla kan känna sig trygga på internet. Man ska inte känna att det man gör på nätet lagras någonstans, att det kontrolleras och att det byggs upp någon form av övervakningssamhälle. Jag tror att jag och Beatrice Ask är ganska överens om den saken.

Samtidigt klubbar den här regeringen och regeringar runt om i världen hela tiden nya lagar som strävar efter att kontrollera människor alltmer. Här i Sverige har vi numera FRA-lagen och Ipred som klubbades för ett tag sedan, och Beatrice Ask förbereder nu för fullt implementeringen av det så kallade datalagringsdirektivet.

Det internationella avtalet ACTA har till exempel som en av de bärande principerna en uppmaning till internetleverantörer att de ska samarbeta med rättighetsinnehavare. Rättighetsinnehavare låter kanske komplicerat, men det är ofta de stora multinationella företagen inom medieindustrin. Det kan vara Time Warner, det kan vara Sony, det kan vara Disney och så vidare. Just de företagen har spelat en väldigt aktiv roll också i framtagandet av ACTA, och det vet jag att justitieministern tillstod när vi debatterade den här saken förra gången.

Jag frågar mig: Varför ska vi ansluta oss till ett internationellt avtal som bara ytterligare förstärker den här principen som gör att de kommersiella rättighetsinnehavarna får ännu mer makt över det som människor gör på internet?

Vi ska komma ihåg att internetleverantörerna är kommersiella företag. De vill minimera sina risker. Om de vet att det kommer starka påtryckningar från multinationella företag om att en person kan vara fildelare eller att en person gör saker som kan kränka varumärket, immaterialrätten, tror jag att risken är väldigt stor att de personerna kan bli avstängda från internet. Jag tycker inte att vi ska ha ett avtal som tydligare gör att vi får en sådan princip.

Det är precis det som Ipred handlar om, just att man ska kunna spåra människor och kunna lämna ut IP-adresser. Med ACTA får vi Ipred i global skala, kan man säga. Det kommer att bli ännu svårare för oss som vill avskaffa Ipred att göra det om vi har anslutit oss till ACTA.

Frågan om kommersiella läkemedel svarade Beatrice Ask mig på. Jag är inte alls nöjd med det svaret, så jag kommer att återkomma till det i mitt nästa anförande.

Anf. 29 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Om vi ska försöka hålla oss till ACTA-avtalet, vilket kan vara viktigt, vill jag säga att jag delar Jens Holms uppfattning att man ska känna sig trygg på nätet. Vi vill inte ha ett övervakningssamhälle som bevakar oss i varje ögonblick. Så är det naturligtvis. Friheten på nätet är ju dess stora fördel – den ger oändliga möjligheter. Samtidigt är det så att det också begås brott på nätet, och nätet används för att begå brott. Jag tror inte att Jens Holm tycker att det är helt okej att inte försöka göra något för att förhindra barnpornografi och annat.

Sedan har vi frågan om upphovsrätten och alla de typer av produkter som tas fram. Vi har haft många diskussioner om hur den rätten ska säkras. Den som exempelvis spelar in en dyrbar film för 50–60 miljoner kronor vill naturligtvis få betalt för det arbete som man har lagt ned. Därför har vi diskussionen om hur brott mot upphovsrätten ska bekämpas och annat.

Låt oss titta på vad ACTA säger om detta. Man kan fråga sig: Innehåller ACTA krav på skärpta åtgärder mot upphovsrättsintrång, till exempel avstängning från internet eller sådant som togs upp i den här diskussionen? Nej, svaret är att ACTA:s bestämmelser vad gäller intrång via internet är allmänt formulerade och överlåter i stor utsträckning till varje part att själv bestämma detaljerna.

För svensk del ändrar det här ingenting. Även den uppmärksammade bestämmelsen om att parterna ska uppmuntra frivilligt samarbete har sin motsvarighet i EU-rätten, i till exempel e-handelsdirektivet och även i viss mån i Ipred.

Det är inte heller så att bestämmelsen om att frivilliga överenskommelser ska uppmuntras innebär någon stor risk vad jag kan se. Det är en bestämmelse där staterna har stort utrymme att avgöra om och hur sådana här frivilliga överenskommelser ska uppmuntras. Det är också upp till varje stat att själv avgöra vilka överenskommelser som i så fall ska uppmuntras. Även det finns med i e-handelsdirektiv och i direktivet. Det är inte så märkligt.

Jag tror ju att det är viktigt med ett samarbete för att åtminstone få viss ordning på en del av de problem som finns. Jag vill gärna säga att det är viktigt med det här avtalet därför att det inte bara, vilket det låter som i debatten, handlar om upphovsrätten.

År 2010 tog man vid yttre gräns mot EU varor för 100 miljoner vad gäller förfalskade produkter. Och det är förstås bara en bråkdel av allt som kommer hit.

Handeln med illegala varor är ju inte begränsad till bara film, musik och kläder, utan det handlar om storskalig industriell verksamhet som innefattar livsmedel, tvål, läkemedel, reservdelar till fordon och mycket annat. Det finns skäl att internationellt säkerställa att den internationella handeln inte blir totalt nedsmittad med förfalskningar och piratvarianter, för det undergräver ekonomin. Det måste vi förstås försöka hantera. Därför är ACTA-avtalet, som är omfattande och komplicerat, inte bara en fråga om Ipred och detta.

Det är viktigt att säga att vi nu har ett år på oss att analysera och diskutera detta, och den promemoria som departementet kommer att skicka ut är ett viktigt underlag för att ta de diskussioner som finns. Men vår bedömning är att det är en smärre förändring i varumärkeslagen som är den enda konsekvensen för svenskt vidkommande.

Anf. 30 JENS HOLM (V):

Herr talman! Till att börja med undrar jag varför man över huvud taget har förhandlat fram ACTA på det sätt som man har gjort. Det finns ju globala organ där dessa frågor ska hanteras, till exempel Världshandelsorganisationen eller FN-organet Wipo, där immaterialrättsliga och patenträttsliga frågor hanteras. Detta har man försökt, men det gick inte för det blev mycket stora protester. Många stora länder, främst utvecklingsländer, ville inte ansluta sig till ACTA. Då tycker jag att Sverige har ett ansvar. Vi tycker alltså att det är okej att kringgå Kina, Indien, Brasilien och så vidare. Varför ska vi ställa de länderna inför fullbordat faktum?

Problemen med immaterialrättsliga överträdelse handlar – det vet Beatrice Ask också – i väldigt stor utsträckning om schismer mellan å ena sidan USA, Japan och EU och utvecklingsländerna å den andra. Vill

man lösa de här frågorna kan man inte kringgå dessa länder, utan då får man sätta sig ned och förhandla med dem och försöka hitta en lösning. Man ställer inte de här länderna inför fullbordat faktum!

Låt mig ta upp vad som kommer att hända med försändelser av exempelvis generiska läkemedel. Beatrice Ask tycker inte att detta är något problem alls. Jag var i Indien förra veckan. Jag besökte flera läkemedelsindustrier, till exempel Astra Zeneca. Jag träffade representanter från deras generikaproduktion. Generika är ju mediciner som man producerar i stor skala och där patenten har löpt ut. Jag frågade dem vad de tycker om ACTA. De sade: Vi brukar kalla det nolltoleransavtalet. Nu vet jag att det finns ett undantag för patent i ACTA, men ACTA handlar ju om varumärken. Det handlar om immaterialrättsliga intrång.

Det innebär att ett europeiskt eller amerikanskt läkemedelsbolag kan säga att en viss försändelse med bromsmediciner från Indien till Brasilien som måste passera via flygplatsen Schiphol i Amsterdam innebär ett intrång på deras varumärke – det kan vara att medicinen har ett namn som låter nästan likadant som företagets medicin – och måste stoppas. Det kan man göra med hänvisning till ACTA. Det är just därför som Oxfam, Läkare utan gränser – ja, en stor del av de ledande akademikerna på området – säger att det här kommer att försvåra spridningen av just generiska läkemedel.

Indien står för 80 procent av världens produktion av bromsmediciner mot hiv. Just nu finns ett undantag i TRIPS-avtalet som handlar om livsbevarande mediciner. Det underlättar för Indien att exportera sådana mediciner till andra utvecklingsländer. Indien, ledande akademiker och frivilligorganisationer säger att ACTA hotar just den verksamheten. Det tycker jag att Beatrice Ask skulle lyssna lite extra på.

Det finns faktiskt en hel rad europeiska länder – Tyskland, Nederländerna, Polen, Rumänien, Ungern, Lettland och Bulgarien – som nu har stoppat ratificeringen av ACTA. De tycker att det finns så många oklarheter med ACTA att de inte vill gå vidare med en implementering av det i dagsläget. Det tycker jag att Beatrice Ask också skulle göra.

Anf. 31 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Naturligtvis är det en viktig diskussion med den del som handlar om läkemedelsindustrin och möjligheterna för människor att få de mediciner de behöver. Det är en diskussion där man naturligtvis måste lyssna på de invändningar som finns och se hur de ser ut.

I debatten när det gäller fattiga länders tillgång till billiga läkemedel har man framför allt varit rädd för att ACTA-länderna ska tvingas ingripa mot läkemedel som befinner sig i transit på väg till tredjeland, precis som Jens Holm nämnde. Man har också uttryckt en allmän oro för att tullen ska få större möjligheter att ingripa mot misstänkta patentintrång. Men ACTA kräver inte att det ska vara möjligt att ingripa i transitsituationer, och tullavsnittet omfattar över huvud taget inte patent. Jämfört med svensk rätt innehåller ACTA inga bestämmelser som utvidgar den krets som kan hållas ansvarig för intrång.

Det finns självklart anledning att borra i detta, och det är väl inga märkvärdigheter att man gör det. Det är viktigt att man gör det.

ACTA är ju – och det visar också vår diskussion – väldigt många olika frågor. På många områden finns det inte alls någon stor diskussion om att avtalet skulle vara dåligt. Man kan däremot undra varför ACTA-förhandlingarna inte har förts inom något befintligt organ, till exempel WTO eller Wipo. Sverige hade föredragit att de här förhandlingarna hade förts i någon av de internationella organisationer som arbetar med just immaterialrätt. De ansatser som har gjorts för att få diskussionen att föras där har dock misslyckats. Gång efter gång har det visat sig omöjligt, och anledningen är att en del länder inte vill diskutera behov av ytterligare åtgärder mot immaterialrättsintrång. Sverige och andra länder har därför varit hänvisade till att förbättra samarbetet sinsemellan eller att inte göra någonting alls.

Det finns ju skäl att arbeta mot varumärkesförfalskning och annat. Nu har inte Sverige så många egna läkemedelsbolag, men verksamheter som kräver stora investeringar i kunnande och annat kräver också någon typ av skydd för att möjliggöra att man får tillbaka det man satsat och investerat. Det är oerhört centralt också för ett land som är exportberoende som Sverige. För oss är det viktigt att det finns internationella regler på området. Eftersom det inte har varit möjligt att föra diskussionerna i de internationella organen och andra har föredragit att föra dem på det här sättet är det där de har förts.

Vi har också haft en helt annan inställning vad gäller öppenhet i förhandlingarna. Vi i Sverige är extra mycket för öppenhet och transparens jämfört med många andra länder. Det hade dock naturligtvis varit en stor fördel om förhandlingarna hade hållits öppet och alla hade sett vilka diskussioner som fördes och vilka överväganden som hade gjorts, för det underlättar förankring och den demokratiska insynen.

Tyvärr har vi inte lyckats i den delen, och det är ett men för det arbete som ligger framför oss med att föra detta i hamn. Men så är villkoren ibland i internationella sammanhang.

Anf. 32 JENS HOLM (V):

Herr talman! Ja, Beatrice Ask, det var faktiskt ett väldigt intressant svar! EU, USA, Japan och Sverige har inte lyckats komma överens med Kina, Indien, Brasilien, Sydafrika och en del andra när det gäller immaterialrättsliga frågor, läkemedel och så vidare – alltså har vi fixat vi ett avtal där vi lämnar dem helt utanför! Vi har gjort ett avtal för klubben med rika länder, och så har vi kunnat ställa de andra inför ett fullbordat faktum. Är det så man ska bedriva internationell politik?

Jag vet att det är svårt att sluta internationella överenskommelser, och det är svårt att få dessa länder att acceptera att rika länder har ett informationsövertag när det gäller patent, immaterialrätt och varumärken. Självklart vill dessa länder, som nu växer snabbt, ha en hel del att säga till om. Men man löser ingenting genom att kringgå dessa länder och tro att det går att få in någonting via bakdörren. Det kommer bara att leda till ökade spänningar och konflikter i världen. Tro mig!

Jag skulle vilja veta vad Sverige egentligen har gjort för att förhindra att enskilda personer ska drabbas när rättighetsinnehavarna ska samarbeta med internetleverantörerna.

Det talas i ACTA om kommersiell spridning av icke-skyddat material, kommersiell fildelning eller vad det kan vara. Men det finns ingen riktig definition av begreppet kommersiell i ACTA. I det avseendet går ACTA mycket längre än vad Ipred gör. Har Sverige verkat för att det ska finnas en tydlig definition där enskilda individer inte ska känna sig rädda för att de ska drabbas av det som står i ACTA om att jaga personer som sprider icke-skyddat material på nätet?

Jag tror inte att det blir bättre av att göra som Sverige, EU, USA och andra har gjort. Jag tycker att justitieministern borde ta initiativ till att vi stoppar ratificeringsprocessen i Sverige. Vi borde göra som andra ledande länder har gjort, så att vi får en tillnyktring i frågan.

Anf. 33 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Vi har inte försökt att mobba ut eller utesluta andra från diskussionerna. Sverige har hela tiden försökt att bidra till att så många som möjligt ska vara med.

Det finns lite olika skäl till att länder inte vill vara med i arbetet. Bland annat kan det handla om att de inte vill vidta åtgärder mot immaterialrättsintrång, men det finns en brokig arsenal av motiv för det.

Eftersom vi tycker att vi måste försöka säkerställa att produktion av det här slaget skyddas är det nödvändigt att samarbeta med dem som vill. Ingen skulle vara gladare än vi i Sverige om flera anslöt sig eller ville vara med i arbetet. Jag tror fortfarande att det är en fördel med ökad öppenhet. Det är lättare att känna sig attraherad och intresserad av ett samarbete om man vet vad som faktiskt diskuteras än med den slutenhet som tyvärr har rått. Nu har vi en väg fram där mycket kommer att diskuteras. Det kan vara till fördel.

Jens Holm återkommer till frågan om vad samarbetet mellan internetleverantörer och olika bolag ska syfta till. Skälet till att man säger att man vill uppmuntra ett frivilligt samarbete är de problem man ser med intrång i upphovsrätten. Det är klart att man vill hitta vägar för att lösa det problemet.

Precis som jag sade i mitt inledningsanförande har vi däremot i Sverige de regler som behövs. Såvitt vi kan bedöma, det är därför det ska göras en mer noggrann analys, behöver vi inte göra några förändringar i reglerna för Ipred.

Men om man anser att det inte är rimligt att man får använda eller sprida vilken typ av uppgifter som helst då måste det finnas någon typ av regler för det. Samarbete kan också handla om annat. Det är fråga om allmänna formuleringar, och det är upp till de enskilda länderna och de medborgare som där påverkar besluten.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2011/12:201 om hjärtstopp

Anf. 34 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Björn Söder har, med hänvisning till en artikel på DN Debatt den 23 januari 2012, ställt ett antal frågor till mig om hjärtstopp

utanför sjukhus. Frågorna handlar bland annat om jag är beredd att lyssna på förslagen i artikeln och vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att öka tillgången på ambulanser och intensivvårdsplatser i Sverige. Frågorna handlar också om det bör lagstiftas om så kallade hjärtstartare på allmänna platser och om jag är beredd att höja de vetenskapliga anslagen till forskning om hjärtstopp.

Som socialminister har jag förmånen att nästan varje dag få ta del av intressanta och kloka förslag om hur hälso- och sjukvården kan utvecklas. Jag är naturligtvis också beredd att lyssna på de förslag som nu förts fram om vården av hjärtstoppspatienter.

I fråga om vården av hjärtstoppspatienter gäller inledningsvis, på samma sätt som för annan hälso- och sjukvård, att landstingen har ett ansvar för att styra och finansiera hälso- och sjukvården. I det ligger att det är landstingen som måste bestämma vilka prioriteringar som ska göras och hur resurserna inom hälso- och sjukvården ska fördelas. Detta gäller till exempel för tillgången på hjärtstartare, ambulanser och intensivvårdsplatser, och jag ser det inte som motiverat att i denna fråga göra avsteg från ordningen att landstingen ansvarar för organiseringen av hälso- och sjukvården. I detta ligger att jag inte i dag ser förutsättningar för att lagstifta om hjärtstartare på allmänna platser.

Jag anser för närvarande inte heller att det finns förutsättningar för ett krav på att alla anställda på Sveriges arbetsplatser ska kunna hjärt-lungräddning. Arbetsgivare har i dag möjlighet att frivilligt erbjuda sådan utbildning till sina anställda, och min förhoppning är naturligtvis att så många arbetsgivare som möjligt tar den chansen.

Regeringen avsätter årligen betydande medel för forskning knuten till hälso- och sjukvårdsområdet. Forskningen är en av de viktigaste insatserna för att vi ska kunna möta morgondagens utmaningar inom hälso- och sjukvården, och forskning behövs naturligtvis inom många olika områden. Forskarsamhället ska ges utrymme att fritt ta initiativ till forskningens innehåll och inriktning, och forskningens kvalitet ska säkerställas genom att finansiering söks i konkurrens. Enligt min mening finns det ingen anledning att tro annat än att forskning om hjärtstopp kan hävda sig väl i konkurrensen om forskningsmedel, och jag ser i dag inte förutsättningar för att avsätta särskilda medel för hjärtstoppsforskning.

När det gäller kravet på samtycke för att delta i medicinsk forskning, är utgångspunkten i dag att forskning och sjukvård kräver samtycke av patienten. Med kravet på samtycke följer emellertid olika svårigheter och utmaningar kring personer som av olika skäl inte kan lämna sådant samtycke. Min avsikt är därför att under året tillsätta en utredning som ska se över olika frågor om beslutsförmögna och ställföreträdare inom bland annat den medicinska forskningen och vården.

Slutligen kan jag konstatera att det finns en rad initiativ för att minska dödligheten i hjärtstopp. Bland annat Hjärt-Lungfonden, Civilförsvarsförbundet och Svenska rådet för hjärt-lungräddning gör betydande insatser för att den som drabbas av hjärtstopp ska få vård så snabbt som möjligt. Ett exempel är det så kallade Salsaprojektet som startade i Stockholm och som innebär att även räddningstjänsten, polisen och taxi kan förse med hjärtstartare och larmas vid hjärtstopp. Projektet, som spridit sig över landet i olika former, har varit mycket framgångsrikt och bygger på lokal samverkan.

Prot. 2011/12:72
17 februari

*Svar på
interpellationer*

För närvarande ser jag inte något behov av att vidta ytterligare åtgärder för denna samverkan eller i övrigt i vården av hjärtstoppspatienter. Men jag kommer att följa utvecklingen noga och återkomma i frågan om det visar sig behövas.

Anf. 35 BJÖRN SÖDER (SD):

Herr talman! Jag vill tacka socialministern för svaren!

Tyvärr är det så många som 10 000 individer i Sverige som årligen drabbas av hjärtstopp. Statistiken visar att av dessa påbörjar ambulanspersonal hjärt-lungräddning i 5 000 fall där bara en av tio överlever. Det är givetvis alldeles för få, och det måste till åtgärder för att komma till rätta med detta.

I en artikel på DN Debatt den 23 januari i år förde tolv svenska hjärtexperter fram sju förslag i ett manifest som på sikt kan leda till att fler personer överlever ett hjärtstopp. Av den anledningen ställde jag en interpellation med en rad frågor till socialministern.

Det är givetvis så, vilket socialministern också sade i sitt svar, att det är landstingen som har ansvar för att styra och finansiera sjukvården och därmed bestämmer om prioriteringar och fördelning av resurser. Men det är också uppenbart att frågan om hjärtstopp inte är tillräckligt prioriterad i många landsting när så många som 750 svenskar varje år avlider i onödan till följd av plötsligt hjärtstopp. Här gör forskarna i sin artikel en liknelse med att det motsvarar samtliga passagerare från två kraschade jumbojetplan. Då förstår man att siffran är oacceptabel. Drar man sedan, som jag gör i min interpellation, en parallell till alla de resurser som läggs ned på trafiksäkerhetsarbetet för att få ned dödstalet i trafiken ter det sig ännu märkligare att man inte utnyttjar samhällets resurser mer optimalt och prioriterar andra områden bättre inom vilka så många fler årligen dör.

Dessa hjärtforskare som har presenterat sitt manifest menar att man inom fem år kan rädda ytterligare 750 liv årligen genom olika insatser, till exempel att ställa krav på att alla anställda på en arbetsplats ska utbildas i HLR, storskalig spridning av hjärtstartare, fler ambulanser, bättre samordning mellan stat, landsting och kommuner, ökad kompetens och fortsatt forskning.

Just införandet av krav på att alla anställda på en arbetsplats ska utbildas sig i HLR är en förhållandevis enkel åtgärd. Tyvärr säger socialministern att han för närvarande inte ser att det finns förutsättningar för att kräva detta och hänvisar till att arbetsgivare i dag har möjlighet att frivilligt erbjuda sådan utbildning till sina anställda. Jag tror dock att många arbetsgivare inte ens känner till att denna möjlighet finns och att det därmed är många som går miste om att få denna viktiga kunskap.

Herr talman! Det gläder mig dock att socialministern har för avsikt att under året tillsätta en utredning som ska se över olika frågor om beslutsförmåga så att kanske lagstiftningen förändras vad gäller kravet på att patienter i de fall de drabbas av plötsligt hjärtstopp och är medvetslösa måste lämna ett skriftligt medgivande för att delta i forskning. Detta skulle innebära att Sverige därmed upphör med att diskriminera svårt sjuka patienter för att ta del av forskningen för bättre vård.

Vad gäller forskningen kring hjärtstopp hävdar socialministern att regeringens avsätter betydande medel för forskning knuten till hälso- och

sjukvårdsområdet och att forskningen kring hjärtstopp kan hävda sig väl i konkurrensen om forskningsmedel. Tyvärr är det så att forskningen kring hjärtstopp i mångt och mycket måste förlita sig på bidrag från privatpersoner. År 2010 delade Hjärt-Lungfonden ut 160 miljoner kronor till denna forskning, och det var drygt en tiondel av vad forskningen verkligen behövde.

Herr talman! Jag är dock glad över att socialministern i sitt svar meddelar att han är beredd att lyssna på de förslag som förts fram kring vården av hjärtstoppspatienter. En förutsättning för att fler ska överleva hjärtstopp är att denna fråga får högre prioritet och att vi är beredda att satsa resurser. Ett antal som motsvarar samtliga passagerare från två kraschade jumbojetplan per år är för många, särskilt när mycket kan göras med förhållandevis enkla åtgärder, som hjärtstartare, utbildning och bättre samordning.

Anf. 36 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Jag vill först säga att jag är väldigt glad över att Björn Söder har väckt den här diskussionen om hjärtstopp. Som Björn Söder understryker är det många människor som drabbas, och ibland skulle man genom tämligen enkla åtgärder kunna få ett annat förlopp och människor skulle kunna klara sig. Det är i dag generellt sett få som överlever hjärtstopp – det är ungefär 10 procent av dem som fått vård. Men överlevnaden ökar hela tiden, och det är naturligtvis väldigt positivt. Det finns många saker som man kan göra på olika nivåer.

Jag vill understryka att många av de förslag som finns är kloka, värdefulla och värda att överväga. En del av dem är dock värda att överväga för den nivå som har det utpekade ansvaret. Där kan man naturligtvis alltid komma till olika slutsatser om vad den nationella nivån ska göra. Vad ska staten göra och vad ska landstingen göra? Min principiella hållning är förstås den att det är landstingen som har huvudansvaret och som måste prioritera mellan olika möjliga åtgärder när det också finns önskemål om betydande ytterligare insatser på område efter område. Vilket ska då staten ägna sig åt?

Med den politik som jag och regeringen driver har vi försökt ägna oss åt breda verksamheter där vi har kunnat se en möjlighet att fungera som en katalysator för viktiga förbättringar inom hälso- och sjukvården. En del annat har vi avstått från att göra på den nationella nivån. Men mycket är värt att uppmuntra när det gäller insatser på till exempel landstingsnivå eller i samverkan mellan olika nivåer, som också tas upp i en fråga.

En av frågorna handlar om att man lagstiftningsvägen skulle ställa krav på arbetsgivare att erbjuda utbildning i hjärt-lungräddning för sina anställda. Jag kan önska att många gjorde det, men för mig känns det ganska främmande att vi som lagstiftare skulle stifta en lag om att detta ska ske på varje svensk arbetsplats.

Däremot vill jag gärna uppmuntra fler företag – det är en viktig effekt av den här diskussionen – att göra det känt för fler vilka möjligheter som finns att genom tämligen enkla åtgärder bidra till att fler är väl skickade att rädda livet på personer under vissa omständigheter.

När det gäller forskningen finns det många olika krav i fråga om vad vi ska göra. Medicin är ett av de tre stora utpekade områdena som vi

Prot. 2011/12:72

17 februari

Svar på
interpellationer

satsar extra pengar på under nuvarande forskningsperiod, och jag hoppas att det även fortsättningsvis ska vara ett av de verkligt viktiga områdena.

Jag tycker också där att det är en avvägning. Vad är vårt ansvar? Ska vi gå in som politiker och säga att det är just det här de ska forska på men inte detta? Ska inte forskarsamhället göra de här värderingarna utifrån hur goda idéer det finns och pröva olika idéer i konkurrens med varandra så att det är de bästa idéerna som utforskas först?

Anf. 37 BJÖRN SÖDER (SD):

Herr talman! Ja, det är riktigt, som socialministern säger, att landstingen har ansvar för just prioriteringar och sjukvården. Men jag tror att det är viktigt, med tanke på att det uppenbarligen är nedprioriterat i en del landsting, att man från statens sida trycker på landstingen och kanske satsar i form av upplysningskampanjer och informationskampanjer, precis som man gör till exempel när det gäller trafiksäkerheten, om att möjligheterna finns. Det finns till exempel möjligheter för arbetsgivare att utbilda sin personal på detta sätt.

Vi ser att det har blivit bättre i landsting och kommuner och att många kommuner nu har satsat på att sätta upp hjärtstartare runt om i kommunerna. Men jag tror att det hade varit viktigt om man från statens sida kunnat trycka på betydligt bättre än vad man gör nu. Vi har väldigt duktig och kompetent personal runt om i våra landsting för att kunna utbilda människor i det här.

När det sedan gäller forskningen tycker jag att man från statens sida borde lägga mer resurser specifikt på hjärt-lungforskning. De siffror som man kan ta del av visar att det uppenbart finns brist på ekonomiska resurser för forskningen. Så är det i och för sig inom många andra områden också, och det gäller att prioritera. Men om man tittar på att Hjärt-Lungfonden 2010 skänkte 160 miljoner kronor och att det var drygt en tiondel av vad forskningen behöver kanske det är läge för staten att gå in och prioritera anslagen också.

Jag tackar så mycket för svaret från socialministern.

Anf. 38 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! En av de saker vi inte har nämnt särskilt mycket är det som Björn Söder tar upp i interpellationen om bättre samordning, där det också finns en del projekt på gång som handlar om att försöka hitta bättre vägar för olika instanser att samverka för att snabbare kunna nå fram till den som har drabbats av ett hjärtstopp.

Jag lovar Björn Söder att jag ska fortsätta att följa det här mycket noggrant. Jag ska i de sammanhang där jag kan puffa ytterligare för detta. Men när det gäller just forskningen kommer jag inte att lägga mig i och säga att man ska prioritera ett visst område, utan det ska vi, som vi traditionellt brukar göra, lämna till forskarsamhället att avgöra.

I övrigt är det här en väldigt angelägen interpellation. Om några läser och följer denna debatt har vi bidragit något till upplysningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 39 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Eva-Lena Jansson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att komma till rätta med den medicinbrist som råder efter apoteksutförsäljningen.

Läkemedel är inte vilken vara som helst. En möjlighet att snabbt få sina mediciner innebär i ett stort antal fall att lidande förbyts i lindring och att tillvaron åtminstone blir uthärdlig. Detta gäller inte minst för våra äldre. Ett av de starkaste motiven till att omreglera apoteksmarknaden var också att öka konsumenternas tillgänglighet till läkemedel. Som regeringen framhöll i propositionen *Omreglering av apoteksmarknaden* är det av största betydelse för den enskilde att han eller hon inom en rimlig tid kan få tillgång till förordnade läkemedel och varor på ett öppenvårdsapotek. Kunden ska ha ett öppenvårdsapotek att vända sig till inom ett rimligt avstånd, och det enskilda apoteket ska kunna tillhandahålla det efterfrågade läkemedlet.

Med hänsyn till signaler om försämrad tillgänglighet i vissa avseenden till läkemedel för konsumenter har regeringen givit Läkemedels- och apoteksutredningen i uppdrag att särskilt titta på den regel som anger att ett läkemedel ska tillhandahållas inom 24 timmar om det inte finns på apoteket när kunden kommer in.

Utredaren ska kartlägga och analysera om och i så fall vilka problem det finns vad gäller leveranser och tillhandahållande av sådana läkemedel och varor som omfattas av nu gällande leverans- och tillhandahållandeskyldigheter. Om utredaren bedömer att det behövas ska hon lämna de författningsförslag och andra förslag som krävs för att patienter ska få förordnade läkemedel och varor inom rimlig tid. Utredaren ska beakta marknadsaktörernas behov av långsiktiga, stabila och tydliga affärsvillkor och möjligheten för såväl stora som små företag att etablera sig och överleva på den omreglerade apoteksmarknaden samt det uppdrag som givits utredningen beträffande tillhandahållande av djurläkemedel. Uppdraget ska redovisas senast den 1 september 2012.

Mot bakgrund av det sagda har jag inte för avsikt att vidta några särskilda åtgärder med anledning av Eva-Lena Janssons interpellation.

Anf. 40 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Tack, socialministern, för svaret! Egentligen är det inte något svar mer än att man hänvisar till en utredning.

Problemet med medicinbrist på apoteken är inte speciellt okänt. Konsumentverket gjorde en undersökning förra året. Där presenterade man att apotekskunderna redovisar att de upplever att det har blivit sämre service och sämre tillgänglighet, även om öppettiderna har ökat på en del ställen.

Om 300 fler apotek ska dela på samma receptförskrivning kan man också tolka det så att medicinen ska spridas ut på fler ställen. Jag tror att det är en av orsakerna. Men samtidigt har apoteken efter avregleringen och utförsäljningen börjat hantera olika typer av diverseverksamhet. Man säljer badbollar och knäckebröd. Man kan undra om det är apotekens verksamhet, men de måste ju ha en lönsamhet i vad de gör.

*Svar på
interpellationer*

De närmaste apoteken har ofta en konkurrent som de inte kan samarbeta med. Jag har beskrivit hur det var för en patient i Örebro. När hon efterfrågar en medicin och får reda på att den saknas och inte går att få tag på inom tre månader inom den aktuella apotekskedjan är det möjligt att den finns hos en konkurrent. Men de ringer ju inte till konkurrenterna och kollar om de har den medicinen, och de har inte heller tillgång till varandras lager och kan se dem någonstans.

I stället för att åtgärda de brister som finns, herr talman, upplever jag att regeringen har valt att slå sönder en fungerande verksamhet och sedan, när man upptäcker att det har blivit fel, tillsätter man långa utredningar utan att egentligen ta itu med problemen.

Det har blivit sämre tillgänglighet. I stället för att man möter utbildade farmaceuter möts man i dag av försäljare som gärna vill sälja både det ena och det andra men som kanske inte kan svara på frågor om medicinen. Det ser olika ut beträffande vilken medicin man ska kunna få.

Det är många som har hört av sig till mig utifrån min interpellation. De upplever att de inte riktigt vet vilken ersättningsmedicin de får om medicinen är slut. Det är egentligen inte någon som kan svara på frågorna när man är på apoteket, vilka konsekvenser det blir, om det finns biverkningar och så vidare.

Tidigare har man upplevt att apoteken nästan har varit en förlängning av sjukvården. När man har kommit med ett recept och hämtat ut medicin har man också kunnat ställa frågor och få kompetenta svar på frågorna kring läkemedel.

Just medicinbristen kan få effekter på folkhälsan. Jag får samtal från medborgare som säger att de får tillbringa kanske en halv dag med att åka runt för att försöka hitta ett apotek som har medicinen.

Om ministern har känt till problemen i flera år är det konstigt att ministern har valt att inte göra något åt dem.

Jag tror också att många medborgare pratar om "det riktiga apoteket". Det säger väl en hel del om hur man i dag upplever många av de apotek som finns.

Herr talman! Jag skulle vilja höra statsrådet utveckla svaret på frågan. Varför dröjer det så länge? Varför vill man inte göra någonting åt saken?

Anf. 41 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Tack, Eva-Lena Jansson, för frågorna! Det finns några saker som är viktiga att säga.

Eva-Lena Jansson säger att det har blivit sämre tillgänglighet. Det är fel. Det har blivit bättre tillgänglighet. Det kan mätas på många olika sätt.

Tillgängligheten i Sverige har blivit bättre både när det gäller receptbelagda läkemedel och när det gäller receptfria. I fråga om receptfritt finns det 6 000–7 000 ytterligare platser i förhållande till hur det var före omregleringen. Det bevisar sig självt. Det finns gott om möjligheter för den som behöver Ipren eller Alvedon eller den som behöver nässprej för att barnen är förkylda eller vad det kan vara.

Även när det gäller receptbelagda läkemedel har tillgängligheten ökat med över 300 nya apotek och – vilket är jätteviktigt – att många apotek har ökat öppettiderna. I snitt är det en mycket stor ökning av öppettiderna, vilket i sig har ett stort värde. En del apotek som tidigare hade lunchstängt har nu lunchöppet, vilket är jättebra för personer som vill använda

sin lunch för att springa och hämta ut läkemedlen och slippa göra det efteråt, när det är större trängsel och man vill skynda sig hem eller till andra aktiviteter.

Eva-Lena Jansson säger att det saknas utbildad personal. Nja, det är tveksamt. Det finns en mycket tydlig bestämmelse som innebär att det när det gäller receptbelagda läkemedel ska finnas personal med utbildning på varje öppet apotek. Några av dem är naturligtvis helt nyutbildade, men nästan alla har en lång erfarenhet också från Apoteket AB under monopoltiden.

Det är faktiskt personalens kompetens, utbildning och kunnande som bär upp kvaliteten och förtroendet för apoteksföretagen. Det är deras kunnande som är värdet i verksamheten.

När det gäller information om biverkningar, som det snuddades vid: I varje medicinförpackning finns det en så kallad bipacksedel där man kan läsa om sådana saker. På apoteken har man också möjlighet att prata med väl utbildad personal som kan ge information.

Jag vänder mig mot resonemanget om ”riktiga apotek”. Riktiga apotek är alla de apotek som kan sälja både receptfritt och receptbelagt.

Så till själva frågan, som är ursprunget till interpellationen, nämligen om problemen när läkemedel inte finns till hands.

Före omregleringen hade Apoteket AB hög täckningsgrad i meningen att människor kunde få tag i önskade läkemedel. Men man hade givetvis inte en hundra procentig täckning. År 2007 var det 95,8 procent av konsumenterna som fick sina läkemedel utan att behöva vänta ytterligare en eller flera dagar på att få sitt läkemedel expedierat.

Detta har också Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket tittat på i sin rapport *Översyn av 2011 års modell för utbyte av läkemedel på apotek*. Man har kommit fram till att servicegraden i dag är på ungefär samma nivå som före omregleringen för såväl originalläkemedel som generika.

Likafullt är det ett problem – vare sig det var före omregleringen eller är efter den – om en kund kommer till ett apotek och läkemedlet inte finns där. Målet måste ju vara att alla ska få tag i alla läkemedel. Men som bekant finns det jättemånga, och hundra procentig täckning är svårt att uppnå, även om det är eftersträfvansvärt.

Jag får återkomma i nästa anförande.

Anf. 42 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag vet att socialministern älskar att prata om nässprej och värktabletter i affärer. Jag vill poängtera att vi inte hade något emot att den möjligheten skulle finnas. Det vi vände oss emot var att man skulle slå sönder ett väl fungerande system.

Att det finns utbildade farmaceuter på apoteken tvekar jag inte om. Däremot finns de inte där hela tiden. Jag tror att de finns där i begränsad omfattning och att det inte är lika många som tidigare.

Precis som ministern säger har öppettiderna ökat. Det innebär visserligen att apoteken har öppet längre. Men det är ju inte så att all personal jobbar där under hela den tiden. Det var det jag försökte peka på.

För mig handlar tillgänglighet inte bara om öppettider, fast ministern helst pratar om öppettider. För mig handlar tillgänglighet om att man får rätt service, rätt bemötande och framför allt medicin i god tid.

Prot. 2011/12:72
17 februari

*Svar på
interpellationer*

Konsumentverket pekar i sin undersökning på – det är alltså inte jag som säger det utan konsumenterna själva som säger det – att det i dag är färre som tycker att apoteket fungerar bra jämfört med vid omregleringen. 11 procent av konsumenterna uppger att de får vänta mer än 24 timmar för att få det läkemedel de har fått recept på. Motsvarande siffra var 4 procent i april 2008.

Konsumenternas syn är att informationen apoteken ger inför inköp av läkemedel har försämrats. Konsumenternas uppfattning är att apotekspersonalens kunnande har försämrats. Konsumenternas syn är att apotekslokalerna över lag också har försämrats.

Det är inte jag som säger detta, herr talman, utan det är faktiskt konsumenterna som har sagt det i en undersökning. Och jag tycker att det är viktigt att ta både människors kritik och deras oro på allvar.

Jag upplever att medborgare nu hör av sig och redovisar att det som har hänt är att man har slagit sönder ett väl fungerande system. När man tidigare gick in på ett apotek och ens medicin var slut på det apoteket kunde man bli hänvisad till kedjans närmaste butik, och personalen tog reda på om den medicinen fanns där. Vi kan se till att den kommer hit. I dag kan man inte göra det. Nu är det konsumenten som ska åka runt, kanske tillbringa en dag för att försöka få tag på medicin.

Den konsument som jag har hänvisat till – det är inte bara en som har hört av sig till mig – redovisar att hon är pensionär och att hon har fått vänta tre månader på rätt läkemedel. Det kan inte vara tillfredsställande. Då pratar vi inte om nässpray eller värktabletter utan vi pratar om receptbelagd medicin. Det var därför jag tyckte att detta var viktigt. Det har framkommit sedan tidigare att det har varit långa dröjsmål. Det är ju en folkhälsofråga, som jag uppfattar det, om man inte kan få medicin i tid.

Jag blir därför fortfarande lite förvånad över att ministern inte tycker att det kan finnas andra saker man behöver göra. Om ministern vill, herr talman, får han gärna utveckla sitt svar och peka på vad han mer har för ambitioner än att bara ha en utredning på gång.

Anf. 43 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Också jag har varit i opposition, alltför många år, och vet att det är ett kul läge när man kan säga att ministern inte vill någonting. En utredning är väl ingenting. Men Eva-Lena Jansson vet precis som varje närvarande ledamot i kammaren att för att vi ska kunna lägga fram lagförslag måste det ske en beredning. Och beredningen är utredningar. Att säga att vi inte gör någonting är fel. Utredningen är till för att man ska titta på den här frågan, några andra saker ytterligare men bland annat på den här frågan.

Sedan är det intressant att Eva-Lena Jansson väljer Konsumentverket. Där får man formuleringar av karaktären kunden upplever, kunden tycker, kundens syn är. Det är de uttryck som Eva-Lena Jansson nämner.

I den rapport som jag beskrev, som Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket presenterade, säger man att servicegraden i dag är på ungefär samma nivå för såväl originalläkemedel som generika som den var före omregleringen. Man bedömer att tillgängligheten till läkemedel över lag är god. Det är viktigt att säga det.

Likafullt vill vi naturligtvis att en patient varje gång ska få tag i ett läkemedel, även om det är ovanligt, även om det är en speciell förpack-

ning, och kunna gå ut ur butiken efter att ha blivit raskt expedierad. Vi vet att hundraprocentig tacksägelse är jättesvår att nå, men det gäller att eftersträva det.

Det har också gjorts, vilket jag var på väg att försöka säga i förra inlägget men inte klarade av tidsskäl, en överenskommelse inom branschen, alltså Sveriges Apoteksförbund. Man har kommit överens om att ett apotek som inte har ett läkemedel inne och alltså inte har möjlighet att expediera det i de fall där det föreligger ett starkt medicinskt behov ska ta kontakt med närliggande apotek eller ett annat apotek som kunden önskar för att se om kundens behov kan tillgodoses av det apoteket. Man ska alltså lyfta luren och kolla: Har ni det här läkemedlet inne som vi för närvarande saknar på hyllan? Kundens ärende ska inte behöva bli ogjort. Det är precis den modell som Apoteket AB hade tidigare.

Nu är det klart att det blir mer komplicerat när det är olika företag. Det ligger i sakens natur. Men genom den här branschöverenskommelsen underlättas detta.

Eva-Lena Jansson nämner ett exempel med tre månaders dröjsmål. Det låter alldeles hårresande. Jag skulle gärna vilja ta del av mer uppgifter, om Eva-Lena Jansson vill dela med sig av det. Det är någonting att ta upp med branschorganisationen för att se vad det är som klickar. Jag har aldrig hört om något liknande exempel tidigare.

Har vi då slagit sönder en väl fungerande verksamhet? Det är lätt att man så här i efterhand, när omregleringen är gjord, glömmer den kritik som fanns mot tröga strukturer, långa väntetider, apotek som stängdes alltför tidigt, för få apotek och så vidare. Nu är situationen att det har tillkommit, om jag minns siffran rätt i huvudet, 317 nya apotek i Sverige. Det är klart att många människor har fått apoteken betydligt mer tillgängliga än tidigare. De allra flesta kunder har det betydligt enklare att få tag i de läkemedel som de behöver. Och det är väldigt bra för folkhälsan. Brister ska vi komma till rätta med, men det har blivit bättre.

Anf. 44 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Socialministern säger att han tillhör verklighetens folk. Nu är det så att verklighetens folk har uttryckt någonting annat. De tycker inte riktigt att det har blivit så bra som ministern hävdar.

Jag försöker föreställa mig att Ica vid brist på mjölk skulle ringa till Konsum och fråga: Vi har några kunder här som vill köpa mjölk, har ni mer mjölk hos er än vi har? Det händer inte. Det är det vi kan se effekten av på apoteksmarknaden.

Om ministern och regeringen hade varit intresserade av längre öppettider, ökad tillgänglighet och fler apotek hade man kunnat åstadkomma det inom det befintliga apoteket. Det hade inte varit svårt. Är man i regering kan man ge direktiv till ett statligt bolag. Det är inga som helst problem att ge direktiv. Det gör ni ju rätt ofta. Jag inbillar mig att ni hade kunnat säga: Öppettiderna ska öka, det ska vara en bättre tillgänglighet och ni ska finnas på fler platser än ni finns nu.

För mig som konsument kan jag säga att om jag går till ett stort köpcentrum och det finns sex apotek där men inget av dem har den medicin jag förväntar mig kan jag inte tycka att tillgängligheten har blivit större bara för att jag kan gå in och fråga på fler ställen. Det är det här jag försöker få ministern att förstå. Jag tror att ministern förstår vad jag säger

Prot. 2011/12:72
17 februari

*Svar på
interpellationer*

också. Jag står inte här bara för att vara i opposition utan jag vill faktiskt åstadkomma en förändring som är till gagn för medborgarna.

Regeringen säger att man har tillsatt en utredning. Det är bra. Man kan väl säga så här: Hade det inte varit ganska smart att göra utredningen ordentligt innan man genomförde den här förändringen? Förutsåg man inte de här problemen? Min bild är att den här regeringen väljer att fatta beslut och sedan, när det visar sig att det går åt pipsvängen, tillsätter man utredningar som kan pågå hur länge som helst.

Herr talman! Jag ser fram emot statsrådets nästa kommentar kring de här frågorna.

Anf. 45 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Återigen vill jag säga att vi i Sverige har en 24-timmarsregel. Den har funnits ganska länge. Den finns fortsatt kvar. Det är det som gäller. I normalfallet ska du och jag som kunder kunna få läkemedel inom 24 timmar varhelst i landet vi är, till vilket apotek vi än vänder oss. Det är målet.

Jag har beskrivit att under tiden före omregleringen nåddes inte hundra procent. Det senaste året som jag har siffror på låg man på 95,8 procent. Det är bra, men det är ytterligare något som saknas, några som har fått vända i dörren och inte har lyckats.

Vi ska hela tiden eftersträva att ha en så hög nivå som möjligt när det gäller att personer får tag i det som de behöver. Jag har beskrivit den branschöverenskommelse som finns. Då säger Eva-Lena Jansson att Ica aldrig skulle ringa Konsum eller vice versa. Men här har vi faktiskt en överenskommelse som tillämpas och som används. Precis som Eva-Lena Jansson började och som jag också sade i mitt svar är det här inte vilka varor som helst. I vissa fall är det här livsavgörande, livskvalitetshöjande medel och därför är det viktigt att de finns tillgängliga. Finns det starka medicinska behov är det klart att olika aktörer måste kunna samarbeta för att säkerställa att patienten får de läkemedel som han eller hon är beroende av.

Eva-Lena Jansson för ett resonemang om att man inte borde ha slagit sönder monopolet. Monopolet hade varit det bästa. Regeringen borde ha gett direktiv till Apoteksbolaget att öppna fler apotek. Jag tror ju inte på monopol. Jag tror på monopol när det finns väldigt tydliga skäl för det, till exempel Systembolaget. Samma skäl finns inte när det gäller läkemedel. Det går att klara försörjningen billigare, effektivare och med större tillgänglighet än vad ett monopol långsiktigt kan göra. Det är det vi håller på att åstadkomma nu, herr talman.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

2011/12:61 Alkoholservering på särskilda boenden

Motioner
med anledning av prop. 2011/12:60 Genomförande av återvändande-
direktivet
2011/12:Sf2 av Christina Höj Larsen m.fl. (V)
2011/12:Sf3 av David Lång (SD)

Prot. 2011/12:72
17 februari

Utrikesutskottets utlåtande
2011/12:UU4 Kommissionens arbetsprogram för 2012

Näringsutskottets utlåtande
2011/12:NU16 Grönbok om framtidens belysning

Socialutskottets betänkanden
2011/12:SoU10 Äldrefrågor
2011/12:SoU8 Barnfattigdom

Skatteutskottets betänkande
2011/12:SkU5 Riksrevisionens rapport om skattebefrielse för biodrivme-
del

Utbildningsutskottets betänkande
2011/12:UbU7 Vuxenutbildning

10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 16 februari

2011/12:380 Åtgärder för att minska metanutsläppen
av *Emma Wallrup* (V)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

den 17 februari

2011/12:381 Sms-livräddare
av *Björn Söder* (SD)
till socialminister Göran Hägglund (KD)
**2011/12:382 Vuxenutbildning och folkbildning i ett Europaperspek-
tiv**
av *Berit Högman* (S)
till statsrådet Nyamko Sabuni (FP)
2011/12:383 Backåkra och andra bevaransvärda gårdar
av *Berit Högman* (S)
till kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth (M)
2011/12:384 Kommunsektorn
av *Pia Nilsson* (S)
till statsrådet Peter Norman (M)

2011/12:385 Hangarer och start- och landningsbana vid helikopterskvadronen i Kallinge

av *Peter Jeppsson* (S)
till försvarsminister Sten Tolgfors (M)

2011/12:386 Lagstiftning om vinterdäck för tung trafik

av *Helene Petersson* i Stockaryd (S)
till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2011/12:387 Säkerheten på svenska vägar

av *Helene Petersson* i Stockaryd (S)
till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2011/12:388 Matlandsambassadörers uppdrag

av *Christer Engelhardt* (S)
till statsrådet Maria Larsson (KD)

2011/12:389 Situationen i Ungern

av *Peter Persson* (S)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 februari.

11 § Kammaren åtskildes kl. 11.50.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med 6 §
anf. 29 och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LARS FRANZÉN

/Eva-Lena Ekman

1 § Aktuell debatt: Den organiserade brottsligheten	1
Anf. 1 MORGAN JOHANSSON (S)	1
Anf. 2 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	1
Anf. 3 MORGAN JOHANSSON (S)	3
Anf. 4 MARIA FERM (MP)	5
Anf. 5 JOHAN PEHRSON (FP)	6
Anf. 6 JOHAN LINANDER (C)	8
Anf. 7 KENT EKEROTH (SD)	9
Anf. 8 LENA OLSSON (V)	11
Anf. 9 CAROLINE SZYBER (KD)	12
Anf. 10 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	14
Anf. 11 MORGAN JOHANSSON (S)	15
Anf. 12 MARIA FERM (MP)	16
Anf. 13 JOHAN PEHRSON (FP)	17
Anf. 14 JOHAN LINANDER (C)	18
Anf. 15 KENT EKEROTH (SD)	19
Anf. 16 LENA OLSSON (V)	21
Anf. 17 CAROLINE SZYBER (KD)	21
Anf. 18 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	23
Anf. 19 MORGAN JOHANSSON (S)	23
Anf. 20 MARIA FERM (MP)	24
Anf. 21 JOHAN PEHRSON (FP)	24
Anf. 22 JOHAN LINANDER (C)	25
Anf. 23 KENT EKEROTH (SD)	26
Anf. 24 LENA OLSSON (V)	27
Anf. 25 CAROLINE SZYBER (KD)	27
Anf. 26 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	27
2 § Anmälan om inkomna protokollsutdrag från utskott	28
3 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag	
från Europeiska kommissionen	28
4 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	29
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	29
6 § Svar på interpellation 2011/12:219 om ACTA	29
Anf. 27 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	29
Anf. 28 JENS HOLM (V)	30
Anf. 29 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	31
Anf. 30 JENS HOLM (V)	32
Anf. 31 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	33
Anf. 32 JENS HOLM (V)	34
Anf. 33 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	35
7 § Svar på interpellation 2011/12:201 om hjärtstopp	35
Anf. 34 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD)	35
Anf. 35 BJÖRN SÖDER (SD)	37
Anf. 36 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD)	38
Anf. 37 BJÖRN SÖDER (SD)	39

Anf. 38 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	39
8 § Svar på interpellation 2011/12:216 om apoteken och medicinbrist.....	40
Anf. 39 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	40
Anf. 40 EVA-LENA JANSSON (S)	40
Anf. 41 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	41
Anf. 42 EVA-LENA JANSSON (S)	42
Anf. 43 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	43
Anf. 44 EVA-LENA JANSSON (S)	44
Anf. 45 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	45
9 § Bordläggning.....	45
10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	46
11 § Kammaren åtskildes kl. 11.50.	47